

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

Franciscus Pasivus, Societatis Iesv In Iaponia Provincialis, Admodum R.do
Patri Claudio Aquaviva Eiusdem Societatis Præposito Generali. Admodum
Reuerende in Christo Pater. Pax Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

FRANCISCVS

PASIVS,

SOCIETATIS IESV.

IN IAPONIA PROVINCIA-

LIS, ADMODVM R^{do}. PATRI

CLAUDIO AQUAVIVA EIVS-

DEM SOCIETATIS PRÆPO-

SITO GENERALI.

Admodum Reuerende in Christo Pater.

PAX CHRISTI.

X annis litteris, earumque Corollario Fe-
bruario mense huius anni 1613. I. scri-
pto, cognouit Reuerenda P. vestra rerum,
quæ ad illud vsque tempus in Iaponia acci-
derunt, commutationem, periculaque &
incommoda, quæ nõ sine magna rei Chri-
stianæ his in locis iactura subiuiues; Deiq;
præterea immortalis erga nos clementiam,

quæ post acrem castigationem, sensim nobis pacem restituere co-
natusque nostros fortunare non desistit. A scripto Corollario ad
hunc vsque diem vix intercesserunt menses septem, & nihilominus
scribendi quæ nunc offertur occasio negligenda non est. Ex Cina
nulla hoc anno in Iaponiam peruenit naus, quare Martio (qui
annuarum scriptioni dictus est mensis) neminem reperimus, qui
hinc in Cinam proficiscatur. Nunc verò Lusitani, qui Manila huc
venerunt, & Macao tendunt, propediem conscendere cogitant
nauculam: breuiter ergo scribam (propter nimiam vectorum
festinationem, qui abitum maturant, exiguum ad scribendum
mihi datur spacium) non perfectas annuas, (quod magni esset la-
boris) sed rerum præcipuarum summam. Vbi ergo de rerum Iapo-
nensium statu vniuersè pauca scripsero, nostri instituti quæ sunt
propria, & ad Christianos spectant, exponere aggrediar.

Iaponiensis imperium potitur Daifusama, qui post reportatã
de Gubernatoribus victoriam, suam in Iaponios omnes domina-
tio-

tionem augere non cessat, hostes prælio victos variis militari
pœnis, fautoribus verò suis & adiutoribus præmia dedit amplis-
sima. Et quanquam verbo omnia non suo, verùm nomine Tai-
colamæ (cui nomen est Findeorizama, aut Fireizama) quem
honore habet, facere videatur; non aliter tamen potestatem ge-
rit, quàm si Iaponiorum omnium summus esset dominus, quæ
Canguettao, postquam diu multumque de conditionibus pacis
egisset, proximo superiori Augusto, ab ultimis Iaponis, quæ ad
Solem orientem sunt Regnis, Meacum venit, ut se in Dai-
samæ potestatem traderet. Rex verò siue Gracata Regni Salla-
mæ, quod est ad Solem occidentem positum, cum eodem propo-
diem pacem facturum putatur. Pacatam ergo omnem habebit
Iaponiam, Daifusamæque magis quàm fuerat Tai-colamæ in-
perio obsequentem.

Quod ad Societatem nostram attinet, in Iaponia sunt socii
centum & septem, cum ducentis & quinquaginta alumnis, qui
passim Dogichi appellantur, in quibus non numeramus eos, qui
Seminaria & alia Societatis domicilia incolunt, ut neque socii
viginti, ex quibus septemdecim in literarum studia incursum, ad
Collegium Macao missos, & alios, qui idem Collegium incolunt
& qui in Cina verbi Dei sementem faciunt; cum nihilominus he-
jus Iaponiensis sint provincia, immo eos non numero, qui Au-
gusto mense hæc expectabatur, de quibus nihil certissimus, cum
nemo ex Cina ad nos hoc anno venerit.

Socii porò omnes, qui in hac sunt provincia, tanquam ge-
mani Societatis filii, quæ nostri instituti ratio postulat officio
munera, cum eo, quem infra explicabo fructu, exequi non inter-
miserunt. Sic verò in aliorum procuranda salute se occuparunt, ut
sua non immemores fuerint, nam & vota, Societatis more, he-
tis temporibus renouarunt, domesticisque exhortationibus, et
rerum cælestium meditatione ex præcepto libelli B. P. N. I. equis
ad unum omnes, magna ad omnem virtutem sibi adjumenta præ-
pararunt; maxime verò in ipsis auxit virtutis studium, non pauca
tum mensium terror, quem communis Reip. calamitas omnibus
injecerat. Ad solius ergo Dei præsidium confugiebant, occupati
numque multitudine & varietate se distrahi non sunt passi
rum cælestium cogitatione, ad quam inuitabant, quæ ante oc-
los obuersabantur pericula.

Rei Christianæ non idem semper fuit status, (quod ex his, que
sum infra scripturus, perspicuum erit) cum de summa Religio-
nis sapius ætatem sit non sine magno. Sociorum merore: intima
namque

hæcque sensibus angebantur, magnoque non iniuriâ timore afferebantur, cum viderent (vt multi existimabant) Christianæ Religionis apud Iaponios interitum appropinquare, cui malo occurrere Deo, cuius beneficio pace nunc fruimur, deq; fide Christiana passim optima habetur opinio, resque nostræ majorē quàm antea sunt hoc anno cōsecræ stabilitatē. In summa autē rerum omnium cōfusione crevit Iaponiensis ecclesia, accessione amplius quatuor millium, in quibus sunt viri honorati. Sed vt hæc omnia clarius intelligantur, ordiar à narratione difficultatum, quas Dei præsidio exhortuimus.

Post Augustino Tzunocam indono caput cernicibus abscissum, Christianaq; rē iis, quæ ipsi paruerant, locis vastatâ, voluit Daifusama Don Protasium Arimæ, & Don Sanciū Omuræ Regulos, bellum facere Sassumæ in exercitu, cui præerat Scimandono gubernator vrbs Nangasachi, idolorū cultor, qui cum à Christianis abhorretet sacris, nostris in Euangelio propagando laboribus audeat obistere. Quare principes hi viri difficulter sanè hominis se imperio submiserunt: præuiderant quippe se multis magnisq; difficultatibus affigēdos, nos verò omnes hoc Daifusamæ mandatū Christianis proceribus datū magno timore perculit, timorēq; nostrū non fuisse inanē experiētia docuit. Bello huic postquam Daifusama finē fecisset, viri principes ad Regiam abierunt. Scimandono, qui magna apud Daifusamam erat in gratia (nam in bello, quod cum Gubernatoribus est feliciter gestum, pro eo meriti) Omuram Don Sanciū patrimonium, quasi susceptorum laborum mercedem ab eo impetrauit. quæ res ipsi percommodè cecidit, cum Omura sit vrbs Nangasachi, vbi imperat Scimandono, vicina: Don Sancio verò, patrimonii sui loco data est insula nomine Amacusa. Tanta est Scimandono in hoc negotio conficiendo solertia vsus, tantaque efficacitate, vt à Daifusama quod maxime cupiebat obtinuerit, adeo vt totius rei cōfectionem, præter Principis diploma, quod intra paucos dies dandum erat, retardaret nihil. factum est diuinitus, vt quo tempore hæc gererentur, in Regia esset P. Ioannes Rodriguez, qui mox ac facti huius est notitiam consecutus, Arimandono & Omuradono certiores fecit: hi porro, qui non tantum cognatione (sunt enim consobrini) verum & amicitia inter se coniunctissimi sunt, magno sunt animo aggressi ad rem omnium iudicio arduam, quamque complures negarūt ad exitum posse perducī. Cæterum omnes ingenii neruos contendendos iudicarunt, vt Daifusama sententiam de Omura donanda Scimandono mutaret. Animaduertebant quippe com-

mune

mune utriusque imminere periculum; nam si Omura in hominis Idololatrarum potestatem venisset: coactus fuisset Proratus de possessione Arimæ discedere. In quanto autem fuerint more incolæ Omuræ, postquam de mutatione Domini tumos increbuerat, non est quod scripto committam; cum Omuræ sit Ecclesiæ sit omnium; quæ hoc tempore in Iaponia sunt, antiquissima; & si Regulus patrimonium deserere sum coactus fuisset, Nobilitas omnis, ex legum Iaponiensium præscripto, cum hero ex patrio solo ad incognitas sibi terras commigrasset; quare plebei homines, qui Christo Domino nomina dederunt, à nobilibus deserti; non satis contra Idololatrarum furores tuti permanissent. Nostris verò, qui Nangasachi degunt, res hæc incommodè evenisset; nam Scimandono familiaribus suis Idololatris dedisset agros & oppida, quæ circa urbem Nangasachi sunt; in quibus hoc tempore degunt Christiani. Ea sunt proceres illi duo in hoc negotio cum Daifusama tractando prudentia vsi; (maximè Don Proratus, qui vir est natura peracutus & prudens, multosque in Regia amicos habet) ut intra trimestre spatium, res, quem optabamus exitum consecuta sit. Perpendit equidem Daifusama, rationum à Regulis Christianis sibi propositarum pondera, & simul incommoda quæ ex alterius patrimonii donatione oriebantur; sed ut non tantum Omuræ patriam & avitam possessionem confirmaret Don Sancio, verum & utrumque principem ad imperia ipsius Scimandono exemerit; atque in militia non aliud quam Regium sequerentur signum constituerit. Honoresque præterea quos in Regia antea habuerant auxit, Prorati quæ filium nunc maximum, & Don Sancii fratrem, in familiarium suorum numerum cooptavit. Insula porrò Antacusa data est Scimandono qui ira percitus, apertas cum Arimandono & Omurandono multas susceperat: Et cum Omuræ, de cuius possessione certum putabatur, spes eum frustrata esset, aliam est ingressus viam vitæ; cendi injuriam, quam sibi à duobus Regulis illatam putavit; quæ siquidè hoc nomine fuit infensus, quod conatibus obtulerat suis, magnoque à Daifusama honore affecti essent: quare non tantum ipsos, verum & Christianos omnes funditus perdere cõstituit. Res autem eo, quem nunc exponam, modo gesta est.

Daifusama animo planè infesto Augustini Tzunicamindono (qui federatorum, quos in bello succubuisse alias scriptum est) fuit propè princeps) memoriam persequeretur. Sæpius enim eum, rebus post prælium pacatis, Augustini quæ supplicium est injuriam

Injuriam sibi ab eo illatam conquestus, cum hominis amicitiam vehementer expetiisset, quam neptis suæ nuptiis cum eius filio stabilite promiserat. Inter familiares Daifusamæ non deerant, qui ipsum iracundia ardentem inflammare, & in Christianos omnes, Augustini causa, concitare non cessabant; hinc factum, ut acerbè & asperè in Christianum nomen fidemque sit locutus. Immo post familiares cum P. Organtino sermones, diplomaque liberaliter nobis datum, quo Societati est facta potestas Meaci, Ozacæ, & Nangasachi, sedes & domicilia collocandi, inueteratum, quod in ipsius animo contra Augustinum erat inclusum odium plerumque erumpebat; & inter alia, de quibus ipsum accusabat, erat contemptus Deorum Cami & Fotochi, jurisquejurandi & fidei, quam sibi olim de amicitia conseruanda dederat, neglectio, quæ omnia non aliunde quam à Christiana religione profecta affirmabat: quare, summa, inquit, ratione prospexit Taicosama, ne Christiana lex, quæ Iaponiæ tranquillitati repugnat, inter Iaponios vllò vnquam tempore firmas obtineret sedes. Cæterùm Taicosamæ locoriam inculcabat, qui iussis suis omnes obtemperare non coegerat, nam ex magnatibus aliqui contra Principis edictum, ut elientes sui fierent Christiani, pessimo, inquit, exemplo perfecerunt: qui propterea insignem temeritatis suæ pœnam luere deberent. Adjecit præterea se omnino constituisse illud Taicosamæ edictum renouare, ac propterea curaturum, ut Nangasachi tantum, quod permiserat Taicosama, liceret cum Patribus, Lusitanorum, qui ibi negociabantur, votis ut satisfaceret, tum aliis Christianis commorari: eos verò qui alias in Iaponia incolunt terras, si in cruces agnolent, paternas retere sedes debere; Procères verò Iaponios, qui contra hoc edictum aliquid tentare auderent, in perduellibus numeraturum, & tanquam Reipublicæ hostes, iustis pœnis coërciturum. Hac Daifusamæ acerba oratio, breui temporis spacio, per varias regiones disseminata, magnum Principibus Christianis timorem iniecit, qui rem omnem ad R. Patrem Visitatorem Societatis perscripserunt. Non solum Christiani proceres erant timore perculsi, sed & alii, qui Christiani nomina non dederant, nobis bene, quod antea consueuerant, facere (tantus eos ex Daifusamæ verbis terror occupauerat) reformidabant. Christiani omnes, qui in Iaponia sunt, metu perterriti, maiore quàm antea se calamitate affligendos coniciebant: Quare magna omnium consensione,

ad Dei immortalis opem confugimus, quem sacrosancto Milla sacrificio voluntariisque pœnis placare tentauimus, quo nobis impendentem ærumnam auerteret. Non cessabar inueni Scimandono, datam rei suæ bene gerendæ occasionem non pretermittens: nam apud Daifusamam, de Christiana suscepta religione Don Protasium & Don Sâcium postulauit: deque Patrum, quos alebant, patrocinio, proque sua libidine & alia commemorauit, quæ Taicosamæ edicto repugnabant, maxime de templis, ad quæ Christiani palam conueniebant, ut Christiano ritu Deum colerent; quibus præter modum irritatus Daifusama, presentibus aliquot proceribus, in quibus erat Scimandono, quærelam illam de neglecto Taicosamæ contra Christianos edicto repetiit, certò sibi constare dicens principes aliquos in ipsorum terris, maxime in Arima & Omura, templa ad Christianorum usum habere, patresque fouere, propterea non esse amplius differendam repletorum omnium, quæ Christiani extra urbem Nangasachi habent, euerisionem: Scimandono verò, ad quem conuerterat aspectum, ut hoc suum mandatum quam diligentissime exhauriret, imperauit. Hic autem dedit continuò ad P. Visitatorem litteras arrogantia plenas, quibus commemorabat, qua ratione ipsum se uis amice monuisset, ut curaret Patres omnes, qui in Iaponia erant, (quod Taicosamæ edicto inperabatur) se Nangasachiu recipere. Verùm cum hæc hactenus amici monentis consilium neglexisset, nihil hoc tempore ad tergiuersandum contra Daifusamam superesse locum, qui Taicosamæ edictum renouauit; Nulla ego incepta posita mora: pro ea quam à Daifusama acceperat potestate, Patri Visitatori præcepit, ut Patres omnes in portu Nangasachi contineret.

Cùm hæc fierent, Deo sic volente, in Regia erant Don Protasius & Don Sancius, qui mox atque intellexerunt Scimandono fuisse impositum onus disturbandi Christianorum templa, vehementer sunt commoti. Animaduertebant quippe viri prudentes rem hanc omnem, magna Christiani nominis ignominia ab hoste suo peragendam, seque non modò honoris & fortunarum peritiam facturos, verùm & de vita periclitari, cum in templorum ruina Idololatrarum furor consistere nō posset. Postquam hi Christiani principes se collegissent, magno ac forti animo, ut quum illud Daifusamæ contra Christianos præscriptum mutaretur, omnia tentare constituerunt, aut certè in re tam præclara vitam amittere. Ergo ex amicis suis intimis certos quosdam milites Don Protasius vir magnus & excelsus, (cui Deus tempore hoc peculiaris

riuoloſo maiores quàm antea vnquam animos dederat) ad Dai-
 fuſamam, qui renunciaret eùm ſe tum Don Sancium à prima in-
 fantia in Chriſtiana, ad parentum imitationem, fuiſſe diſciplina
 imbutos, clientefque ſuos omnes, antequam Taicoſamæ ediſtum
 ſuum promulgaret, ad Chriſtianam ſe adjuñſſe religionē, quam
 nulla poterant ratione deſerere; quare nihil ſibi in hac vita acci-
 dere potuiſſe magis acerbum, quàm quòd hoſti ſuo Scimandono
 data eſſet cura diſturbandi Chriſtianorum templa, maxime quæ
 ſunt Arimæ & Omuræ, quod ſi rei ipſa perficiatur, vtrumque debe-
 re infamiam & ignominiam perpetuam perferre, ſatiuſque eſſe à
 Daiſuſama necari, quàm in ſempiternum nullo ſuo peccato de-
 decus incurrere. Quia verò neceſſaria erat magna inter Chriſtia-
 nos animorum conjunctio, vt tempore opportuno hæc eũ Dai-
 fuſama tractarentur, maxime quòd ſpes nulla eſſet ipſum muta-
 turum ſententiam, nam in corona principum virum negociũ hoc
 Scimandono diligenter cõmendauerat, & ipſe Scimandono pu-
 tabatur magnam (propter odium, quo Chriſtianos perſequeba-
 tur) celeritatem adhibiturus, vt heri ſui mandatum exequeretur;
 ad P. Viſitorem ſcripſerunt Don Protasius & Don Sancius de
 iis, quæ in Regia agebantur, Reuerendiſſimumque Episcopum
 monuerunt; poſtquam Daiſuſama templa Chriſtianorum euerte-
 re ſtatuiſſet, fore ſatiuſ vt ſuo præcepto hoc fieret, quàm imperan-
 te Scimandono, qui eũ Chriſtiani nominis eſſet hoſtis, hoſtili-
 ter omnia, magno rerum Chriſtianarum contemptu, non ſine
 Chriſtianorum hominum iniuria, vt aliàs eſt factum, perſicere co-
 nateretur. Quòd ſi ipſi Chriſtiani, qui Arimam & Omuram inco-
 lant, hunc laborem ſuſciperent, omnia ſine tumultu aliifque in-
 commodis perſici poſſe; & templa aliqua in eam redigenda for-
 mam, vt ab iis, qui ad Chriſtiana ſacra non admittuntur, priuato-
 rum hominum domus exiſtarentur. Præterea Scimandono tẽ-
 plorum numerum ignoraturum, nullamque ei ampliùs ſupperi-
 turam occaſionem concitandi in Chriſtianos Daiſuſamæ odium.
 Hæ litteræ magna cum celeritate ſunt miſſæ, quarum lectio eſſe-
 rit, vt Chriſtiani omnes ſe lachrymis & triſtitia darent, nam ma-
 jores, quàm antea vnquam extiterant, ſibi imminere procellas
 cum rei Chriſtianæ vaſtitate arbitrabantur. Triſtis hæc fama, quæ
 breui temporis ſpacio Chriſtianorum omnium, qui in Iaponia
 ſunt, domicilia peragrauerat, major fuit re ipſa, quare plangore
 & lamentatione lugubri omnia apud Arimenses maxime & O-
 murenſes complebantur. Dictus eſt certus dies templorum e-
 uerſioni, & noſtri, qui variis in locis rem Chriſtianam tra-
 ctabant,

Et abant, hac de re certiores sunt facti. Immo Reguli Christiani terrarum suarum gubernatoribus mandauerant, ut curarent omne hoc negocium sine tumultu & ullius iniuria transigi. Sed Deus, qui seruos suos omni subsidio humano destitutos non desert, huic tanto malo prospexit: nam tribus aut quatuor diebus, post promulgatum de evertendis templis edictum, qui Christianorum patrocinium susceperant, nati sunt tempus maxime opportunum colloquendi cum Daifusama. Admirabilitatem sane apud Iaponios omnes fecit præfens illorum animus, qui contra Iaponium morem rem tantam aggredi tentarunt, nisi unumque præterea fuit, Daifusamam ipsorum orationi aures dedisse suas, adeo ut ab ipsis inductus, & sententiam de templis demoliendis mutaret, præscriptumque hac de re suum antiquarit. Mox enim atque intellexit Arimandono & Omurandono vehementer legere templorum eversionem, ipsorum misericordia commotus, ut sic se res haberet quæsivit, nimirum duobus his proceribus edictum de templis disturbandis magnum commouisse dolorem. Cui responsum fuit, non minorem commouisse, quam si ipse fuisset adimenda vita. Gratumne, inquit idem Daifusama, ipse foret Christiano viuere modo, & in ipsorum terris templa retinere? Responsum, fore gratissimum; cum uterque maxime esset beneficii loco habiturus hanc, quam magnopere expectabant, viuendi libertatem. Et propterea ipsis abundè pro omnibus, quos Daifusamæ causa susceperant, laboribus & periculis hacina re satisfieri posse, magis quam si ab eo amplissimum totius Iaponiæ Regnum acciperent. Quibus auditis, meis verbis, inquit Daifusama, eis renunciate, me ipsis facere potestatem habere viuendi cum clientibus ad præscriptum legis, cui se alternauerunt, & quæ volunt in terris quibus imperant templa retinendi. Impetrato hoc optato, Christianorum properarunt, qui præcipuo nuncio incredibiliter delocutus, cum omni familiaritate egit, nullaque interposita mora, cursores duos ablegauit, unum ad P. Visitatorem, & alterum ad terrarum suarum gubernatores, qui magnis itineribus, septem aut octo dierum spacio (ipsis fuerat Don Protasius exilium minatus, si ante templorum disturbancem Arimam non peruenissent) iter duorum quindecim confecerunt. Ut verò illustrius esset hac in re diuina prouidentia, ea ipsa die, quam Christiani templorum eversioni dixerant, venerunt nuncii; Immo cum

titudinis esset concursus, quæ rectum templi Arimensis dis-
 turbare cœperat, ecce præter omnium expectationem ad-
 sunt, qui hilario & lato vultu Christianos à tristitia ad hi-
 laritatem deduxerunt. Apertè etenim palamque optatissimum
 protulerunt nuncium, qui repentè per vniversum territorium
 Arimæ peruasit, & hinc factum; vt templa omnia Arimæ
 facta recta permanerent. At Omuræ, ad quam urbem tar-
 dius peruenit nuncius, templa quatuor sunt euersa. Chri-
 stianorum ex agris & vicis magni sunt facti concursus ad
 templa, vt Deo pro tam inopinato bono gratias agerent,
 nobisque præcipuè congratulati sunt omnes, quòd illuxisset
 dies ille, quo templa Deo dicata ab impendente ruinæ peri-
 culo libera euassent. Tanta videre licebat Christianos ge-
 stientes lætitia, vt de potestate exisse putarentur, tantamque
 lachryrarum vim eo die præ gaudio iidem profuderunt, quan-
 tam antea, cum in mœrore propter imminentem templorum
 euerfionem iacèrent. Cùm Don Protasius & Don Sancius
 gratias Daifusamæ agerent, facultatemque in patriam redeun-
 di peterent, securos ipsos reddidit, quòdque antea ipsorum o-
 ratoribus promiserat, liberaliter confirmauit, & cum bona gra-
 tia vtrumque ad patriam redire permisit.

Sedata vix fuit hæc, quam commemorari, tempestas,
 cum aliam magnam & turbulentam nobis excitaret Sciman-
 dono, cui mandauerat Daifusama, vt à Lusitanis, quorum
 nauis erat in portu Nangasachi, nescio quam rem emeret,
 & P. Ioannis Rodrichez interpretis Domini de Tenza, in iis
 quæ cum Lusitanis habentur negociis, opera vteretur. At
 Scimandono ex familiaribus suis vnum Nangasachum misit,
 qui res viles, maiore, quam alii Iaponi, precio, neglecto-
 que P. Rodrichez consilio cœmit. Cùm videret Daifusama
 captorem à Lusitanis mercatoribus circumuentum, fucosæ
 namque erant merces, pro quibus magnum fuit persolutum
 precium, immo & iustum earum pondus desiderabatur, ira-
 cundia præter modum efferbuit: quòd animaduertens nego-
 ciator ille familiaris, Scimandono, vt se excusaret, in alios cul-
 pam suæ noncurantiæ transtulit, quare cum in Socios rum
 in Lusitanos mercatores, quasi Domini de Tenza contem-
 ptiores, res tantum suas curarent, est non pauca maliciosè lo-
 cutus: quæ omnia nouis calumniis cumulauit Scimandono, vt a-
 cerbum in nos Daifusamæ odium concitaret. De integro ergo ne-
 gavit Daifusama se nobis facturum potestatem consistendi in

Iaponia, maximè quòd ipsius mandata contemneremus. Cetera adiecit se indagaturum, qua ratione totum hoc negotium transactum fuerit, quòd si Patrum aut Lusitanorum aliqua fuerit culpa, eos erroris sui meritas daturos sibi pœnas. Facile erat perspicere, quid in hac negotiatione verum fuerit, nam Ethnici aliquot amici nostri testati sunt, omnem culpam in Scimandono rerumque ipsius transactore residere, quòd testimonium confirmarunt alii à Daifusamæ inquisitoribus iussi de re hac ad veritatem loqui: quòd postquam intellexit Daifusama, P. Ioannem Rodrichez accersit, cui inter alia sibi esse abundè de meritis Sociorum satisfactum dixit, quibus in posterum tanquam fidelibus amicis confidere statuerat. Nolletque Scimandono implicare negotiis siue Patrum, siue navis Lusitanæ: quare edicto sanxit, ut Lusitani, tum Patres, in suis rebus non alteri quàm sibi parcerent. Hinc factum ut rei veritas omnibus, qui in Regia erant, percepta esset, virique principes singulari modestia P. Ioannis Rodrichez permoti, omnè suam nobis, ubi occasio fuerit data, pollicentur operam; placuit siquidem vehementer omnibus, Patris nostri factum, qui sic à culpa cum socios tū Lusitanos exemit, ut Iaponiis redarguerit neminem, hoc namque sibi propoluerat: suosque tueri, neminem verò verbis suis lædere.

Hoc & id genus aliis perperam factis imminuta est opinio, quam Daifusama de virtute Scimandono habuit, qui ex Regia ad possessionem insulæ Amacusæ animo abiecto abiit: Ceterum antea quàm iter ingrederetur, litteras ad P. Visitatorè dedit, quibus rationem huius, quòd nunc recitavi, facti, tum aliarum, quæ antea contigerunt, rerum, conatus est reddere. Visus est non obscurè nostram expetere amicitiam, nam in posterum receptis sociis concordia fore conjunctissimum. Non dubitò, quin amor amittendi rectionem vrbis Nangasachi impulerit Scimandono in hanc sententiam, ipsius quippe rationibus, vtilem hinc Patrum & Lusitanorum amicitiam ignorare non potuit. P. Visitator ad has litteras benignè respondit, se libenter ipsius amicitiam agere, & ne occasio monendi hominem amitteretur, ad certa capita, in quibus Scimandono non modò Sociis, verum Evangelio insensè aduersatus, piis nostrorum conatibus plurimum obstiterat, adeò ut merito nostri se ipsius amicitia non deberent credere, aut ab eo commodum aliquod expectare, cum antea recepisset se nobis fore amicum, & nihilominus reipso nihil intentatum reliquerit, ut bonam, quam plerique amicos de nobis

nobis imberant opinionem deponerent, immo contra ius fa-
 que nos apud Daifusam accusavit, adeo ut nobis inreritum &
 exitum adferre conatus fuerit. Hæc paterna obiurgatio non fuit
 Scimandono omnino ingrata; Rescripsit ergo ad singula capita
 literarum P. Visitatoris, quo potuit meliori se modo excusans,
 epistolam conclusit, spe redintegrandi, ubi Nangasachum re-
 disset, stabilom cum Patribus amicitiam, recipiebat quippe
 se cumulatè omnibus satisfacturum. Postquam ergo in posses-
 sionem terrarum Amacuse venisset, in quibus numerantur a-
 lia Seichi, Congiura, Oiano, & Summoto, perspexissetque has
 insulas a Christianis incolis, qui pacem inter se, nisi adfuerint
 Partes, diuturnam non erant habituri; Nangasachum rediit,
 ubi magno astu in eam sententiam nostros inducere tentavit,
 ut a se peterent, cum Christianis Insularum illarum incolis
 commorandi potestatem: nam hac ratione quam voluisset le-
 gem & conditionem se vobis constituere posse existimavit, no-
 strosque in suâ potestatem facile redacturû. Malitiâ astuti ho-
 minis deprehendit P. Visitator, quare prudenter se gessit cum in-
 timis familiaribus ipsius Scimandono, qui tanquam Societatis
 fuissent amici, rationes & vias ipsi ostendebant, quibus à Sci-
 mandono impetrari poterat, ut liceret nostris commorari in iis
 quas paulo antè nominavi insulis. Gratias ipsis egit maximas.
 P. Visitator pro iis, quas suggererant rationibus, proque auxi-
 lio, quod Societati erant polliciti; Cæterum se tunc temporis
 missurum Socios ad Insulas illas negavit. Cùm, inquit, Socii non
 alia de causa in Iaponiam venerint, quam ut omnibus in iis, quæ
 ad animæ salutem spectant, opem ferant, cuius rei & vos ipsi te-
 stes estis. Probè enim scitis, Societatem neque labori neque sum-
 ptibus pepercisse, ut Iaponij ad virtutis studium allicerentur:
 Nunc verò cùm rectionis Insularum illarum mutata sit ratio, in-
 utilem suscipient Socii laborem in excolendis hominum qui eas
 incolunt animis, & ad Christianæ Religionis cultum traducen-
 dis, maximè cùm de Scimandono erga ordinem nostrum bene-
 volentia spem omnem perdidit. Quare in amicis quidem nu-
 merabo Scimandono, verùm ad Insulas, quæ ipsi parent, nō antea
 Socios mittere constitui, quam certò intellexero liberum ipsis
 fore ea, quæ instituti nostri ratio postulat, Christianorum com-
 modo exercere. Amicos Scimandono vehementer perturbavit
 hæc P. Visitatoris oratio, quæ omnem ipsis consequendi quod
 maximè cupiebant viam ademit: Cùm ergo quod ipsi oppo-
 nerent non haberent, ad preces confugerunt, P. Visitato-

rem obnixè rogantes, vt se facilem præberet, cum à Scimandono viro humanissimo omnia, quæ postularet, nullo negotio consecuturus esset. At postquam à P. Visitatore audiuit, magis è re Scimandono quàm Societatis fore, Socios in illis Insulis commorari, & propterea se hac de re nulla ratione cum ipso verbum vel vnum facturum, planè obtinuerunt. Postridie eius diei, Scimandono ex familiaribus suis quoddam ad P. Visitatorem misit, qui oratione blanda benevolentique plena renunciarent, ipsum fateri, quòd hæcenus Sociorum conatibus restitisset, & Christianis Euangelioque parum fauisset, cuius rei causam non fuisse aliam, quàm vt Taicosamæ edicto satisfacere, cui multis erat nominibus oblitus, & propterea ipsi fas non fuisse ab heri præcepto recedere, maxime quo tempore Iaponiæ Gubernatores, vt omnes Taicosamæ legibus parerent, studiosè laborarunt. Sed nunc ipsum factorum suorum pœnitere, & in posterum Perurum amicitia nihil carius nihilque antiquius habiturum. Et ne Socii de ipsius benevolentia amplius dubitent, ipsum voluptati permittere omnes illas Insulas, vt non minus libere, quàm superstitie Augustino faciebant, ea quæ ad Christianos pertinent curare sine omni molestia possent, osare vellent, rogare ipsum, vt ex sociis aliqui ad Insulas illos mitterentur. Voluit idem Scimandono in gratiam redire cum Scimandono & Omurandono, Patrisque Visitatoris opera in facienda pace vti: Valde etenim cupiebat cum ipsis amicitias promovere. Respondit Visitator sibi esse gratum, quòd Scimandono non obscura det argumenta bene de Sociis merendi, & hoc nomine ipsi gratias agere: nam in eam spem venit, quòd omnia, quæ libere promisit, diligenter sit præstaturus: Per tres verò ad Insulas profecturos, modò apud incolas officio constituta fuerint, vt laborum, quos in Christianis excelsendis, posituri sunt, cursum remoretur nihil. Sub his ergo sequuntur conditionibus, rem omnem transigi posse: Primo loco, vt tēpla & domicilia omnia, quæ viuo Augustino possidebant Socii, restituantur, & iisdem fiat potestas non modo restituere antiquas aedes sacras, verùm & novas, prout Christianorum postulabit utilitas, ex ædificandi. Altera conditio est, vt Christianorum tēpla sint libera & immunia, nullaque eis seruitas imponatur, nullum vectigal aut tributum, idemque sit eorundem status, qui fuerat dum Augustinus Insulis illis imperaret. Ad extremum, vt qui pro Scimandono Insulis præerat,

Christi-

Christianos & Patres ea permittant agere, quæ lex Christi agenda præscribit: (nam Patres terminos earum rerum, quæ animorum spectant salutem, sibi constituerunt) Rei verò publicæ curam Magistratibus à Scimandono constitutis, tanquam à suo instituto alienam, lubenter permitttere. Omnes has condiciones simpliciter sine vlla exceptione accepit Scimandono, quare ab eo tempore Patres in illis Insulis quieti quæ sui sunt muneris sedulo perficiunt; nam quæ ipsi promissa fuerant diligenter seruantur. Hactenus generatim de rei Christianæ apud Iaponios conditione & statu, nunc particulatim scribenda sunt breuiter, quæ iis in terris, quas Socii incolant, contigerunt.

DE COLLEGIO NANGASACHI ET DOMICILIIS QUÆ AB IPSO PENDENT.

OMNI hoc turpido tempore, Socii amplius quinquaginta, Collegium hoc, & quæ ab ipso pendent domicilia, incoluerunt: nam qui ex aliis terris abire cogebantur, se ad urbem Nangasachi receperant, in qua commorabatur non solum Reuerendissimus Episcopus, verum & Societatis superiores, qui totius prouinciæ clauum tenebant, locus est enim Sociorum omnium refectioni in primis commodus.

Ad tria domicilia, quæ ab hoc Collegio pendeant, adjunctum est hoc anno quartum in terris Fucalori finitimis agro Nangasachi, quæ tres habent Dominos Ethnicos, quorum bona voluntate ex Idololatria complures ad Christianos transierunt, ipsorumque commodis tria exædificauimus templa. Numerus verò eorum, qui à domiciliis huius & Collegii Nangasachi Patribus sunt baptismo initiati, superat 1170, qui verò peccata confessi sunt sua, vt Ecclesiæ præcepto de annua confessione satisfacerent, (non de iis loquor, qui Eucharistiæ & penitentia Sacramenta frequentant, aut qui aliquoties, nullo præcepto coacti, intra annum se pane cælesti reficiunt) numero plures fuerant 18300.

Mirificè gentis huius pietatem auxit præsentia Reuerendissimi D. Episcopi, qui vitæ innocentia, & cerimonis pōtificiis, quas stans diebus magna cum celebritate peregit, magnam Christianæ Religionis apud tyrones nostros auctoritatem attulit. Ex quo tempore soluerunt hinc, qui Macao abierunt,

Confirmationis sacramentum acceperunt Christiani 8000 numero, quibus est explicata sacramenti necessitas cum utilitate, quæ ab eo manat, & iis, quæ homini Christiano sunt necessaria, ut eius perceptione vberes fructus capiantur. Hinc factum, ut Iaponii tanto cum pietatis sensu hoc Sacramentum adierint, ut Reuerendissimus Episcopus non vulgari admiratione afficeretur. Sapius namque dixit, se cum in Lusitania, tū in India & Cina, Christianos sacro Chrismate confirmasse; at nusquam reperisse gentē, quæ tantam præ se ferebat pietatem, quantam in Iaponiis deprehendebat. Gaudio sanè magno Iaponios affecit Reuerendissimus Episcopus, cum feria quinta hebdomadis sanctæ, pontificis vestibus ornatus, non sine solenni ritu, sacrosanctum Missæ sacrificium fecit, in quo caelestem ab eo panem acceperunt Christiani mille. Tantus est factus hominum concursus, (prima namque facta hæc pontificia Missa, quam in his oris Episcopus publice fecit) ut templum eos capere non potuerit, immo non modo atrium, verum & ipsæ viæ, quæ prope templum sunt, ad eō hominum multitudinem complebantur, ut omnis aditus iis, qui ad nos venire à nobis abire cupiebant, planè obstructus fuerit. Inter alias ab Ecclesia præscriptas ceremonias est illa de lotionem pedum, (genibus namque flexis Episcopus pro Ecclesiæ more duodecim hominibus pedes lauit) quæ concionem omnē sic ad pietatem mouit, ut nemo fuerit, qui lachrymas tenuerit, quamuis & antea concionator, cum de cœna vltima Christi Domini verba faceret, fluctum auditoribus suis mouisset.

In festo Annūciationis Dei matris primus lapis templi (quod sanè est amplum, sumptu trium millium nummum aurore Christianorum liberalitate exædificatum) solenni ritu consecratus fuit, cui ceremoniæ interfuit hominum multitudo magna. Pro concione verò accuratè, quæ eo die fieri consueuerunt, auditoribus explicata sunt omnia. Ut autem populo, qui vehementer pastoris sui facientis rem diuinam aspectu lætatur, lætissimè cogitaret Episcopus in omnium conspectu sapius sanctum Missæ sacrificium facere. Cœpit præterea idem Episcopus de clero cogitare, cuius initia fecit ab octo Seminarii adolescentibus, quorum duo sunt Lusitani, & sex Iaponii, qui in morali Theologia erudiuntur, quo postea utiliter munere fungantur suo. Huius exitum speramus felicem, cum hi sint primi Ecclesiæ Iaponicæ clerici. Hoc præterea Septembri duo Socii Iaponii sunt facti sacerdotes, qui omnium Iaponiorum primi hunc honorem gradum consecuti sunt. Ante Sacerdotum initiationem habuit

concio ad populum, de ordinum sacrorum numero & præstantia, Ecclesiasticorum que hominum munere & officio, deque beneficio, quod a Deo immortali acceperunt Iaponii, cum ciues suos ad eam præstantem dignitatis peruenisse gradum cernerent. Lachrymas qui aderant Iaponii præ lætitia tenere non potuerunt: Honoratioris verò inter illos, peractis mysteriis sacris, nullum fecerunt finem cum Reuerendissimo Episcopo, tum Societatis præfectis, agendi gratias, pro singulari hoc munere, quod tunc primum Iaponiensis natio accepit.

Magnam experitur Reuerendissimus Episcopus difficultatem, ut clerum certum stabilemque habeat, cum Christiani sint plerique noui, qui proceribus Idololatriis parere coguntur, & ipsi proceres paternis plerumque possessionibus pellantur, adeò ut domicilia certa & fixa non habeant: quare & Episcopus eam, quam postulat pontificia dignitas, auctoritatem & imperium (quod nostræ memoriæ Iurisperiti more suo coactiuum appellant) in clerum tenere non poterit. Hinc fit ut rem hanc omnem, lentius quam vellet, ad præscriptum Concilii Tridentini constituat.

Extra urbem Nangasachi, in agro cui est vicinum sacellum B. Virgini dedicatum, delegimus cimiterium, ad sepeliendos Christianos, qui in Domino moriuntur, in primis commodum, in cuius medio sacellum exadificauimus: Res hæc est magno toti huic urbi ornamento, & Christianis ad pietatem non paruo adiuumento, qui lubenter in locum hunc conueniunt, ut Christianorum, qui è viuis excesserunt, animis, pœnarum, quas pro admissis peccatis debent, relaxationem impetrent. Cogitamus ad hoc sacellum propediem deferre mortuorum ossa, quæ res Christianis omnibus gratissima erit.

Fieri non potest, ut quæ in his terrarum oris hoc perturbatissimo tempore acciderunt, omnia, quamuis lectori grata fore non ignorem, hoc breui scripto commemorem. Subuentum est e quidem multis, non modò in iis, quæ ad animum spectant, verum & in rebus, quæ vitæ huius mortalis necessitatibus seruiunt. Pulcherrima eorum, qui baptismo sunt initiati, facta exstant, ut eorum qui Confessionis sacramento peccata diluerunt sua. Vnum ex omnibus delegi, quod lectorem eo nomine mouere debet maximè, quod per se præclarum sit atque diuinum, & exoticum omnibus ad imitandum, maximè cum à probatissima nobilissimaque matrona sit profectum: Domina Tecla, filia natu maxima Francisci quondam Regis, nupta erat viro principi Iusto nomine ex Regno Bungo, is in lepram incidit, & in hac

Imperii Iaponiensis mutatione vnà cum leuiro suo fortis
fuit spoliatus, quare coactus nouas quærere sedes, cum so-
eru sua, vxore, & cognatis Nangafachum venit. Molesta,
quas ex itineris difficultatibus cepit, adedò morbum auerant,
vt mortalium reperiretur nemo, qui sine horrore & nauica-
ipsum conspiceret: & nihilominus Tecla ipsius vxor in officio
perstitit, suis manibus, quæ ad vitam conseruandam ipsi e-
rant necessaria ministrans, adedò vt neque labor neque morbi
grauissimi & insanabilis diuturnitas lectissimam feminam cepto
de viro suo bene merendi studio desistere coegerit. Iaponii hæc
optimæ femina suere obstupescit caritate, maxime quod hæc
ia locis, qui hoc morbi genere laborant, omnibus sunt de-
spectui, adedò vt matres filios, & vxores viros propterea suos de-
ferere consueuerint. Ipsius Teclæ frater & cognati commiseratio-
ne moti, ei suaserant, vt mariti curam famulis committeret,
aut ei vitam auferri pateretur, quo ipsa ab omni, quam morbi
grauitas afferebat, molestia liberaretur. Quod si lectissima
hæc matrona Idolorum fuisset cultrix, aut absque omni nominis
timore vixisset, facile in impiam cognatorum sententiam dese-
disset, cum hoc sit à Iaponiorum moribus non alienum, vt qui
diuturnis & desperatis affliguntur morbis, de statione vitæ alieno
scelere detrudantur. Sed mulier optima, in Christiana Schola
ad Euangelii legem docta, quascunque vel maximas subire lacer-
cōstituit molestias, quam maritum relinquere. Molestiarum por-
rò tempus breue non fuit, cum totis duodeuiginti annis calami-
tosam hanc egerit vitam. Magna tandem & incredibilem sua pa-
tientia maritum induxit, vt morbum tanquam Dei beneficium
agnosceret, qui amicos suos in hac mortali vita castigare consu-
uit, quo sibi a vitiis temperent, & ea quæ ad beatitudinem con-
sequendam iuuant ardentius expetant. Morbi nonnunquam gra-
uitas agri patientiam labefactat, quam conjugis singularis mo-
destia & obsequendi studium restituebat, vnde factum vt is sepe
Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis se munierit, & tandem
hoc anno, paucis antè diebus quam vitam hanc desereret, ab
vxore sua adiutus, in hoc vnum quam potuit diligentissime
incubuerit, ne à peccatorum admissorum pœnitentia impari-
tus ab hominibus demigraret. Moribundo serenissima Ange-
lorum Regina apparuit optimè comitata, (quod ipse mortuus
conjugi suæ narrauit) vt hominem in extrema luctatione de-
certantem consolaretur. Ex ipsius morte non minorem cepit
Tecla molestiam, quam si maritum bene valentem amiserat.

Cæterum cum non obscura in moriente ad beatitudinem consequendam signa animaduerteret, in molestia gaudere non cessauit.

Ex hoc Collegio ad varias terras sunt missæ legationes, & imprimis binæ ad Regnum Fingi, quarum vberimus existit fructus, cum frequens fuerit eorum qui peccata confessi sunt sua numerus, simul & eorum qui se pane cælesti refecerunt. Daifusamæ beneficium, Regno huic imperat (quod proximi anni litteris scriptum fuit) Canziedono Idolorum cultor, qui commotus Christianorum, qui Regnum illud incolit, erga herum quondam suum Augustinum singulari fide, & virtute bellica, qua ipsos præstare dubium non est, cum hostium vim sæpius propulsarint, liberam ipsis ad Evangelicæ legis præscriptum viuendi potestatem fecit. Cæterum Socii hæctenus ad antiquas suas in hoc Regno sedes non redierunt, quæ sunt in urbibus Vto & Giateusciro, quamuis Canziedono Christianorum se fore amicum receperit, & domicilia templaque nostra nemini donarit. At de nostrorum ad ea loca reditu nondum cum ipso egimus, partim ob negocium illud, cuius supra memini, Domini de Tenza, partim etiam quod captiuum detineat socium nondum sacris initiatum, spe inductus, quod vir nobilis, ut socius noster liber dimittatur, sit suæ, ut antea consueuerat, voluntati obsecuturus.

Tantus porrò fuit in Fingo hominû ad cõfessionis sacramentum concursus, ut ne minimam vel nocturno tempore quietem sacerdotes capere potuerint, qui coacti sunt Nangasachum redire, ne Canziedono irritaretur, ubi intellexisset, se inscio, variis ex locis ingentem hominum multitudinem ad nostros confluere.

Ex sociis vnus, nondum Sacerdos, inuisit Christianos illos, qui, postquam munitio Vto in Canziedono potestatem venerat, ex Regno Fingo ad Sassium commigrarunt, cuius aduentus omnibus fuit gratissimus. Viuunt porrò illi patria quidem exterminati, cæterum sorte sua contenti, idque liberalitate Giatorum (sic prouinciæ illius Reges appellantur) Patris & Filii, qui arctissima fuerant cum Augustino amicitia conjuncti, Regibus porrò his præ cæteris carissimi sunt ex Christianis tres viri principes, bellicis laudibus abundantes. Occultè est autem missus à Patre Visitatore Socius ille, (nondum enim est liberum incolis Regnorum Scimo & Sassium quam aliis Iaponiis commercium, propter bellum quod horum

horum duorum Regnorum Reges Daifusam faciunt, quam nunc de pace agatur, quæ, ut speramus, propediem conficietur, quo non modò Christianis magnam adhibuit consolationem, sed & nobilium Ethnicorum, maxime eorum, qui in Regia viuunt, ubi beneuolentiam conciliauit. Magno itaque ab Idololorum cultoribus affectus est honore, quod sanè est admiratione dignum, cum superioribus annis Christiani in hoc Regno, cuius ciues præ cæteris Iaponiis Idololatriæ studio flagrabant, passim despicerentur, Lexque Euangelica tanquam res vilis & abjecta negligenteretur.

Sententiæ in gente hac mutationis causam ex socio nostro intelleximus esse bonâ quam de Christianis exilibus Idololatre imbiberunt opinionem, Sallumanos enim vehementer hospium suorum pietas mouit, ut de Christianæ Religionis instituto bene sentiant. Et sanè in familia Mimazaca (hic vnus est ex tribus Christianorum ducibus) omnia pietatem redolent, adeò ut ipsius domus magis videatur religiosorum virorum esse monasterium, quam ductoris militum domicilium. Nam consueuerunt omnes ipsius domestici quotidie matutino tempore Deum precari & vespere, totius diei acta in memoriam reuocare; ut, si qua in re erratum fuerit, pœnitendo error corrigatur; statis horis Christiano ritu Dei Matrem colere, sæpiusque voluntariis verbis catenam domare, & certis diebus cibo se abstinere; ac denique, ut verbo multa cõplectar, nihil vir hic probus de eo, quo flagrauit, cum esset in munitione Giareusciro, colendi Deum studio remissit: quare optima hæc pietatis sementis, copiosam aliquando ut speramus messem dabit: vbi Christianæ Religionis leges instituta populus Idololatriæ tenebris obœcatus probe cognouerit.

Sociorum præterea instituta fuit missio ad Regna Sanga, Ceuengen, & Cicungo. In præcipua Regni Sanga vrbe hospicio accepti sunt Socii humaniter sanè à ciue Christiano; at ipsis non longum diu in eius domo subsistere: Nam illustris matrona Christiana, quæ Reguli loci illius est (ut nunc loquimur) neptis, (sotus an fratris filia nescio) eos ad suas coëgit migrare ædes, vbi ipsa cum omni familia, post peccatorum confessionem, Eucharistia Sacramentum accepit. Accesserunt ad Socios alii Christiani, qui à sacrosancto Missæ sacrificio interfuerunt, & eadem sacramenta participarunt. Ea est in his Christi cultoribus vitæ puritas, ut inter Idololatrias viuere non videantur. In vicinia huius vrbis repetiti sunt huius matronæ clientes ducenti, qui heræ suæ diligenter

fidei Christianæ præcipua dogmata didicerant: vñ quippe ad hanc rem fuerat opera pædagogii filii sui, viri probi, & in munere docendi fidei nostræ principia non mediocriter exercitati, hi omnes Baptismi Sacramento peccatorum suorum maculas eluerunt.

Ex Sanga itum est ad Regnū Cicugē, in quo Socii Giachizuchi territorium (quod frequens Christianorum populus incolit, & in quo Soiemendono, vt Christianis subueniat, ex prædiorum suorum fructibus tantum quotannis referuat, quantum sacerdotum viginti millia capere possunt) feliciter peragrarunt: pœnitentiæ siquidem Sacramento, qui Christum Dominum colunt, peccata sua expiarunt. In præcipua territorii munitione, familia Soiemandono, animi sui morbos salutari confessione depulit. Inde Socii Facata abierunt, quorum adventu Christiani sunt immortaliter lætati, ex ipsis quippe trecenti animi puritatem pœnitentiæ Sacramento renouarunt, & ex iis, qui antea Idola coluerant, centum & sexaginta in Christianorum numerum per Baptismi sacramentum cooptrati sunt. Concursum audiendi Catechismum causa ex omni illa prouincia facti sunt tanti, vt Christianorum (qui timebant ne Cainocami irriteretur, quod ipso infcio hæc omnia gererentur) precibus inducti Socii abitum maturare sint coacti: quæ Christianorum quæ in itinere erant domicilia visiterunt, vbi susceptum procurandi omnium salutem munus pro vitili exequi non intermiserunt. In Regno hoc, cuius Dominus est Cainocami, qui in Christianis numeratur, Sociorum commoratur nemo: Is namque est adolescens dissolutus, vitiorumque illecebris præter modum irretitus, aded vt ad Ethnicorum, quibuscum viuit, mores viuendi que licentiam deductus, potius Ethnicus iudicaretur quàm Christianus: hac de causa Quambioiendono ipsius pater, & Soiemondono eiusdem auunculus, sentiunt non esse hoc tempore cum ipso de Sociorum ad antiqua domicilia reditu agendum, maximè cum recens verborum, quæ contra Christi Euangelium Daifusama effutiit, sit memoria: Verùm ad terras Soiemondono mittendum sacerdotem, quem incolæ, quæ ad victum & vestitum ipsi necessaria fuerint polliciti, vehementer expetunt. Caterùm vbi ex Regia redierit Cainocami, potestatem, vt speramus, nobis in Regno suo consistendi faciet, quod secunda Daifusamæ voluntate, qui non est amplius animo à Christianis alieno, facere poterit, maximè cum reperiatur, qui are suo Facatæ templum extruat.

Ex Regno Cicugen perrexerunt Socii ad Regnum Cicungo,
cuius

cuius Dominus, Daifusamæ munere, est Idolorum cultor. Cori
mi (vrbs est Regni huius) remanserunt Christiani pauci, quibus
nostrorum aduentus non mediocrem adhibuit consolationem.
Findanari legitimus Regni huius dominus, à Daifusama victore
Regno pulsus, cum nobilitate omni & milite solum vertit, & tan-
dem cum vxore sua Donna Maxentia filia Francisci Regis & fi-
liis se recepit ad nepotem suum Morindono, à quo benigne acce-
ptus, habitandi locum accepit, & agrorum fructus, vnde se fami-
liamque suam honestè aleret. Hic in morbum incidit, quem v-
bi ingrauescere animaduertit, Confessionis & sanctissime Eucha-
ristiæ sacramentis contra omnes Dæmonum conatus se vallauit,
& ex vitæ huius miseriis ad cælestem, vt speramus, cõsociationem
euolauit.

Quo tempore hanc Socii obibant legationem, amplius mil-
le Christianis peccata sua confitentibus aures dederunt, &
quadringentos Baptismo iniliarunt. Multis Christianorum in-
commodis, in iis quæ ad animam spectant rebus, adhibita sunt
remedia, quorum commemoratione, propter breuitatis rationem,
supersedebõ.

Oblatam inuisendi nouum Regem occasionem Socii arripue-
runt, quo ipse animũ sibi conciliarent; à quo humanissimè tre-
re accepti. Is ergo locum nostris ad domicilium exãdificandũ ob
incommodũ obtulit, dicẽs se Ethnicum quidem esse, Christiano-
rum nihilominus amicũ, ex quibus complures in domesticorum
suorum numerum admisit.

Ex eodem Collegio Nangasachi instituta fuit missio ad Insu-
las Goto, quæ multæ sunt, & Idolorum cultori parent. Inter alios
Ethnici huius clientes numerantur Christiani bis mille, qui scilicet
sunt piscatores, operarii, & si caducas mudi huius diuitias specte-
mus, pauperes; at rerum cælestium opibus & copiis affluentes nam
in fide Christo Domino data constantes semper permanerunt,
quamuis ex Societate neminẽ (non enim permittit ipse Domi-
nus vt Socii illis in locis resideant) apud se habuerint. In his eigo
Insulis Socii duo dies decem & quatuor substiterunt, quibus pec-
cata sunt cõfessi mille & quadringenti, & circiter centu quinquæ-
ginta cælesti panẽ se refecerunt: qui numerus exiguus non est
maximè si perpendamus hoc hominũ genus esse rude & hebes, &
eorum, qui in Iapponia in Christi Domini conuiuio accumbunt,
infrequentiam consideremus, qua de re infra dicendum erit.

In his Insulis locus est, quem incolunt qui salem conficiunt, ho-
rum gubernator (qui hoc solo nomine quodã Tono suo curã Fo-
qto

rodo accepit, Christiana sacra non suscepit) cū videret Patrem nostrum eos quibus ipse imperabat tardius inuisere, & timeres ne tarditatis huius ipse causa fuisset, iussit armari scapham, quam ad Patrem misit, eum rogās vt Christianos clientes suos inuiseret. Aduentē patrē humanissimē accepit; Et cū filiā suam Christianā remissē & leniter se ad pœnitentiæ sacramentum comparantē animaduertisset, ad peccatorum suorum confessionem induxit. Non tantū his iudiciis animum suum de suscipiendo Baptismo prodidit, verū & ante suas ædes crucē fixit, hospitemque suum rogauit, vt ædes ipsas sacra aqua aspergeret.

Exiis qui has insulas incolunt Ethnicis complures doctorem Catechismi audierunt, & quinquaginta Christianā sunt amplecti fidem. Multorū discordias sedarunt socii; & non paucis, quibus populus ille vexabatur, incōmodis remedia inuenerunt. Verū eiusmodi rerum commemoratio hoc loco est superuacanea, cū huius generis occupationes Sociis, qui in Iaponia rem tractant Christianam, sint quotidianæ.

In Seminario Nangasachi sunt alumni ampliūs centum, qui omnes in studium cū virtutum tum honestarum disciplinarum diligenter incumbunt: Singulorū verò quanta sit progressio certis argumentis & experimentis scitur, cū artis, in qua vnusquisque occupatur, opus aliquod palam omnia examinandum proponitur. Rhetores hoc anno sepius cū soluta oratione declamant, tum versus, recitarunt. Die certo, quem literarum studiosi festam agunt, Seminarii parietes variis poëmatis tegebantur. Præsentibus Reuerendissimo Episcopo, & honoratioribus Nangasachi ciuibus, alumni orationes dixerunt duas, vnā latinā, alterā Iaponicā: variū præterea & elegans poëma magnæ auditorū approbatione recitarunt. Præmia distribuit Reuerendissimus Dominus, pro eo ac merebantur singuli; non modò iis, qui recitarunt, verū & ipsorū condiscipulis. Qui in Theologiæ studiis constitutū posuerunt tēpus, erudiuntur in ratione confutandi contaminatas Iaponiorū superstitiones, quo maiore cū fructu & fidei rudimenta explicare, & de Euangelii mysteriis ad populū verba facere valeant. Iaponiorum porrò delirationes tot sunt totæ inuolucris, vt non sine labore explicētur; maximè cū Bonzii longis eas verborum anfractibus descripserint, vt necessarius videatur Oedipus à quo intelligantur. Obscuritas hæc stolis verborum exornata magnam Bonziorum ineptiis fidem & auctoritatem apud Iaponios attulit; & hætenus diu multumq; contendimus, vt nostri Iaponii inania hæc impiorum hominū commenta

sic redarguere possent, ut indocta plebi satisfacerent; at de hinc, ut speramus, res erit facilis. Nam hoc anno Theologis duobus, qui linguam Iaponicam intelligunt, cura fore demandata perscrutandi Bonziorum mysteria, qui à duobus fratribus nostris Iaponiis adjuti, eiusmodi tricis examinâdis magna cum laude finem imposuerunt; quorum labor magna, ut certò nobis persuademus, ad refutandos veritatis hostes, adjuvamenta suppeditabit.

Est porrò Seminarium, rei Christianæ in his regionibus imprimis utile, ex eo quippe prodeunt Musici, qui Sacerdotibus ad diuinam facientibus, cum Nangasachi tum aliis in locis, ministrat; & qui Ethnicos fidei Christianæ initia docent, eosdemque ad suscipienda sacra Christiana perducunt; ut de his nihil dicam, qui ex eodem seminario ad arctiorem viuendi disciplinam, in Religiosorum hominum contuberniis se receperunt: Ac denique, idè Seminarium Ecclesiæ Iaponiæ suppeditat adolefcètes probos & eruditos, qui vitæ sanctimonia aliquândo populo prælucebunt, & Sacramentorum administratione Deiq; verbo Christianos Iaponios in officio continebunt.

Veteris porrò sanctimoniae exemplum habuerunt hoc anno nò modò alumni Seminarii, verùm & ciues omnes Nangasachi, quòd paucis complectar verbis: Dominus Ioannes Acalicamò, anno proximo, fortunarum suarum omnium (ut alias est scriptum) jacturam fecit: Is liberalitate Cainocami in Regno Cicugègorum accipit fructus, quibus Christianos trecetos nò in committit alat. Superiore Iunio Nangasachum venit, parim ut Reuerendissimum Dominum Societatisq; patres inuiseret, parim etiam ut seipse in rerum cœlestium contemplatione ad præteritum P. N. Ignatii exerceret, quo faciliùs se à mundi huius curis minino subduceret. Postquam finem huic sanctæ occupationi, magno suo commodo fecisset, summo cum studio vris Societatis Superiores, ut si in Sociorum numerum admitti non posset, vitam in domo nostra sibi viuere liceret. At rem ipsi hoc tempore nò expedire firmissimis ostenderunt Socii argumentis, nam huiusmodi ipsius natu maximus nondum duodecimum annum annu, cum tamen liberorum suorum curam si desereret, in Deum peccaret. Deinde ea nunc in Christianos beneficia confert, quæ nulla ratione præstare poterit, si viuendi institutum mutet. His rationibus persuasus, cœptum viuendi cursum persequi constituit. Mensem integrum apud nos substitit, quo tempore omnibus, quæ in templo nostro facta sunt, factis interfuit.

Pomeridianis verò horis magna cum voluptate Catechismi doctorem audiebat. Quotidie templum Misericordiæ adibat, in quo sepulta est ipsius vxor, pro cuius anima ad Deum preces fundebat. Sub vesperum ibat ad templum sanctissimæ Dei matri dicatum, vbi horas integras piarum rerum meditationi vacabat. Cùm ad familiam redire suam cogitaret, voluit Deus ipsius virtutem patefacere Christianis Nangasachi, vt intelligerent omnes, quàm esset a rerum mundi huius cupiditatibus solutus: Subiti itaque venerunt nuncij de agrorum fructibus, quibus cùm se tum Christianos trecentos aiebat, Cainocami iussu ablatis; Rei huius hæc dicebatur causa: In prælio quod Daifusama feliciter cum Gubernatoribus commiserat, putabatur Ciunangondono leuir D. Ioannis Acafcicamon & Daifusamæ hostis cecidisse, cùm tamen viueret, quare timuit Cainocami ne Daifusama, vbi intellexisset Acafcicamon amplis liberalitate sua frui vectigalibus, quibus commode magnum Christianorum numerum aliat, magnâ molestiâ afficeretur. Placide & animo sedato absque omni vultus mutatione nuncium hanc accepit Acafcicamon, qui humana omnia infra se ducit, & ad imitationem Iob, cùm non terrena, sed cælestia exoptat, dixit: Quod Deo placet immortalis, hoc fiat, a grauissimis porò molestiis, quas secum diuitiæ adferunt, solutus ac liber, longè quàm antea commodiùs in acquiritendis thesauris cælestibus occupabor, cùm omnes meas curas cogitationesque in vnam animi mei salutem conferre in posterum constituerim. In Cicugen itaque est iter ingressus, animo obsequedi, omnibus in rebus, voluntati Dei, qui seruatorum suorum malis opportunè medetur; nam Quambioendono (qui absente filio suo Cainocami Regnum Cicugen administrabat) hanc dedit mentem, vt paternam auctoritatem interponeret, ne, quod duriùs Cainocami de spoliando Acafcicamon constituerat, ad exitum perueniret. In se ergo curam placandi filium suum suscepit; & Acafcicamon, qui in agrorum possessione persistit, ad fratris sui Soiemandono (qui magna beneuolentia Acafcicamon complectitur) terras amadauit, vbi hoc tempore sua contentus sorte viuit.

In domiciliis, quæ ex Collegio Nangasachi pendent, pœnitentiæ Sacramento ampliùs 9300 peccatorum suorum maculas eluerunt, & 1800 sanctissimam Eucharistiam susceperunt. Non pauca acciderunt, quæ lectorem voluptate afficerent, & ad virtutum studia inflammarent: verùm susceptæ breuitatis non inmemor, ex duobus aut tribus, quæ narrabo, de reliquis coniecturam facere licet.

In terris Fucasori Tonus Ethnicus non minore nos complectitur benevolentia, quàm olim ipsius Pater cum nos tum Christus nos, qui Nangasachi degunt, odio persequeretur: is non modicum commodum dedit solum cum ad templum tum ad domicilium, in quo habitemus, exædificandū, quo facilius clifères suos Evangelii lucem ex Idololatriæ tenebris traducamus, verum & Ethnicos vestigales suos cohortatur, ut baptismo iniciantur. Et in epulo, quod, cum dies nescio quis festus ageretur, domesticis dedit, aperte palamque se vehementer optare dixit clientes suos omnes Christianam legem amplecti, se tamen neminem, ut hoc faceret, cogere: cum probe sciret Patres eos tantum ad Baptismum admittere, qui sua sponte & voluntate eum expeterent; quare eam omnibus dare libertatem, ut quod velint faciant. Ceterum Socii, cum datur occasio, non parum ab eo in Idololatriæ Evangelium adducendis adiuvantur. Nuper cum Socius, qui Christianos inuiserat, viam, qua ad templum itur, angustam & tenuosam deprehendisset, iussit Tonus eam continuo laxari & stram fieri, arboreque proceras & vetulas euelli, & quo manerent qui ad templum irent, voluptate afficerentur, varias arbores utraque parte novæ viæ seri, quæ ipsam temporis progressu operabunt.

Ethnicorum filia adolescens baptismo initiata, cum animadverteret parentes suos (quibus accessum ad salutarem Evangelii lucem optabat) amoris erga Idolum, quod simul cum aliis sacrificiis à Bonziis acceperant, furore impediri, quo minus, relictis impiorum hominum sordibus, peccatorum suorum maculas baptismo eluerent, cum Idolum tum coniunctas quilibet hereticano consecravit, quo facto optatum est consecuta suum; precit siquidem ut illi, à quibus ipsa mortalem corporis accepturam, vitalem acciperent vim, quæ immortalitatem summam cum felicitate coniunctam parit.

Viri Idololatriæ uxor, quæ vehementer optabat Christianam accipere sacra, cum nullis precibus ut sibi assentiretur maritus impetrare posset, tandem minitata est se cum ipso facturam ditionem: quibus verbis mariti animum sic molliuit, ut iustæ petitioni amplius non obstiterit. Hæc porro cum filiis baptismo initiata, non antea quiescere statuit, quàm virum tanti boni socium & consortem videret, quod feliciter, Dei præsidio adiuta, præstitit.

DE DOMO OMVRÆ, ET DOMICILIIS CONIUNCTIS.

HOc anno Socii undecim domū Omuræ incoluerūt. Cōfitentium numerus superauit 22000. Cælestis verò panis sunt facti participes 2300. Nemini porro exiguus videri debet communicantium numerus pro rata portione eorum, qui pœnitentiæ Sacramento peccata expiarunt sua, nam Christiani his in locis sunt noui, & paucis, quorum in fide constantia, & in vitæ consuetudine probitas est perspecta; conceditur cælesti hoc frui dono. Hinc factum scimus, vt qui sacra hæc mysteria percipiunt, vitæ sint integerrimæ, aded vt ex ipsis vix reperiatur, qui se graui aliquo scelere contaminet. Per Baptismi gratiam trecenti, qui ex aliis regionibus ad nos venerunt, & in vrbis huius territorio domicilia collocarunt, Deo sunt reuerenti. Agricolaæ autem & rustici homines, qui sunt populares provinciae huius ciues, annis ab hinc non paucis Christum Dominum coluerunt, & hodie Dei beneficio colunt.

Pericula, quæ adierunt Christiani, & molestias, quas ex communi nobis omnibus impendente calamitate ceperant, superius attingi, nunc verò tantùm dicam tristes illos nuncios de mutatione Domini (quorum antea memini) maximo ciues omnes Omuræ affectisse luctu, cuius rei certissima extiterunt indicia. Multè ad diuorum templa peregrinationes instituerunt; alij Deo vota fecerunt, alij longis ardentibusque precibus Dei opem implorauerunt, alij denique inedia voluntariisque, quas sibi infixerunt, plagis diuinum numen placare sunt conati, supplicibus verbis rogantes, ne Ecclesiam Omuræ, quam Christus Dominus sanguine redemit suo, in arbitrium potestatemque hominis Idololatæ venire permitteret. Non est passus Deus auxilium suum frustra implorari, qui nefarios Scimandono conatus, magna bonorum voluptate, præter omnium expectationem compressit.

Ciues Omuræ cùm mandatum de templis disturbandis accepissent, publicam Christiani nominis calamitatem mœrere incredibiliter nō antea destiterunt, quàm Deus, priorum hominum assiduis precibus voluntariisque pœnis placatus, Daifusamæ mentem ab impia hac cogitatione auertisset. Rem hanc omnem est paucis verbis complexus Socius sacerdos, qui eo tempore Omuræ commorabatur, in litteris ad P. Prouincialem, quarum partem adscripsi. In cuius obsecro mortalis hominis cogitationem

QQ 2

tionem

tionem cecidisset malum hoc, quod Christi cultorum ceteris impendere videmus? Christiani præscriptam quadraginta dies in ediam magna cum tranquillitate pietatisque sensu non transegerunt, inque nouo templo Imaginē Regiæ Angelorum maxima cum celebritate collocarunt, & nunc de repente idem templum secundò demoliri cum reliquis, quæ in hoc sunt territorii nondum planè restructis, coguntur. Certè dolor est nullus huiusmodi & æqualis. Cæterùm Deus præpotens, qui ex malo bonum elicit, ut hæc communes miseræ & ærumnæ Christianis viles essent & salutaris effecit. Tantus namque tamque frequens est hominum ad templa concursus, ut hebdomas sancta videatur: tempe Christianam in summo discrimine constitutam Deo committunt, seque ad omnia pro templorum conseruatione periculis offerunt, quæ procul abesse non poterunt, cum appropinquent inferorum Ministri, qui templa nostra diruant. Lachryme, quæ in hac temporis acerbitate profundunt Christiani, reconducunt animorum dolores abundè testantur. Conor equidem ipsis adhibere consolationem, doloremque summum, quo affliguntur, minuere, vultuque hilato & læto ipsis animos adhibere: Sed & ipse plerumque dolore opprimor, adeò ut lachrymantem oculi, quem in animo inclutum habeo mentem foras proferant. Hactenus ex litteris illis Omnia scriptis.

Placuit Patri misericordiæ hunc Christianorum dolorem compensare lætitiâ, quam eisdem dedit, cum optatissimi uenerunt nuntii de templis non disturbandis. Damnum, quod est factum in quatuor templorum demolitione, tanta cum diligentia resarcitur, ut eodem propè tempore Christianos ad reedificanda aggressos, & vnum planè exedificatum aedificemus.

Omitto scribere non pauca de iis, qui totius vitæ peccata in sacramento pœnitentiæ expiarunt, deque maritis, qui lociorum opera cum vxoribus suis in gratiam redierunt, multorumque quæ Socii inuenerunt incommodorum remediis; & denique de illis, qui leuibus de causis, quæ his in locis graues habentur, ceteris fuissent supplicio affecti, si ipsorum vitam Socii a iudicibus deprecari non fuissent. Et res hoc anno Omuræ à sociis gestas concipiendam, ubi duo aut tria commemorauero, quæ Lectori ut spero non erunt ingrata.

Femina Ethnica cum Ethnicis & Idola colebat, & meretriciam vivebat vitam, quæ audiens solam Christi fidem postea

in quibus salutem afferre, ad imitationem nauis illius & industrii mercatoris, qui, vt in Euangelio est scriptum, fortunas suas omnes vendidit, vt pretiosam margaritam emeret, constituit ipsa secum Baptismi sacramento sua abluere peccata: Nullis ergo Bonorum precibus (qui salutem ipsi promittebant, modò duo illa verba, Namū Amidabur, pronunciaret, hoc est, si Amida opem imploraret) à suscepto consilio deduci potuit. Tranquillari siquidem antea non potuit ipsius animus, quàm ad Omuræ territorium, in quo cognatum aut affinem habebat neminem, venisset. Hæc instructa satis doctrinæ Christianæ institutis, salutari aqua est lota, & post triduum aut quatrimum in morbum incidit, atque ad sempiternam cœlitum vitam ex terris auolauit.

Nobilium duorum virorum, qui ad Socios accesserant, vt Eucharistiæ & Pœnitentiæ Sacramenta participarent, famuli, Christiano ritu sacerdoti peccata sua confiteri tentarunt: hos porrò sibi incognitos sacerdos, tanquam inter Idolorum cultores vnà cū deis suis viuentes, de fidei dogmatibus interrogabat quædam, quæ ipsos ignorare existimauit: At ipsorum fuere eiusmodi respõsiones, vt liquidò iudicaret, eos ad Christianæ religionis normam vitam direxisse suam. Post ritè peractam peccatorum confessionem, se ad hospitium receperunt famuli, vbi voluntaria (vt consueuerant) tergorum suorum verberatione pœnas peccatis suis debitas pependerant; quod vbi diuulgatum fuit, mirum est quanta sint propterea Christiani latitia affecti, qui ex hoc facto ipsos, inter Ethnicos commorantes, Religionis Christianæ disciplinam accuratè semper coluisse coniciebant.

Christiani hominis filiulus grauissimè ægrotabat, nam ægre aut loqui aut cibum capere poterat. Parenti suaserant Ethnici, ipsius populares, vt Bonzios adhiberet, qui solis precibus morbum omnem a puerulo depellerent: At Idololatrarum impium consilium sequi recusauit vir in Christi ludo edoctus, qui cūm Bõziorum ipsorum cantiones contemnebat, & cūm à ciuibus suis accusaretur, tanquam parum amans filii, & hoc nomine mutis animâ plus deterior diceretur, hominum impiorum calumnias floccifere, ad Dei ergo matris, ante cuius imaginem ægrum filium collocauerat, opem confugit, magnis precibus ab ea contendens, vt oculis suis misellum puerum intueretur; quod postquam hebdomadis spacio fuit factum, sanum & saluum filium domum re-
duxit.

DE ARIMÆ DOMO ADIVNCTIS.
QUE DOMICILIIS.

IN domo Arimæ hoc anno Socii quindecim vixerunt, & in quinque, quæ ab ea pendent, domiciliis, undecim. Qui annorum suorum vulnera Pœnitentiæ Sacramento sanarunt, fuerunt numero 19500, Eucharistiam autè acceperunt amplius 000. Cùm bello arderet Iaponia, Dogichi decem & quatuor Arimam venerunt, qui in pingendi arte magnos fecerunt progressus. Hi omnes ad eorum, qui in Seminariis aluntur, morem communitati viuunt, quibus præ sunt duo Socii, quorum vnus Roma superioribus annis ad nos missus, nunc ordinibus sacris initiatus, discipulos suos pingendi arte sic erudiuit, vt in Iaponia templa habemus tabulis affabre sanè Doghiorum labore & industria picta exornata & instructa. His picturis, quæ Europæis inferiores aequalis sunt, & imaginibus prælo excusis, quas Christianis dedimus, vehementer est aucta Iaponiorum erga Deum pietas. Eiusdem Patriæ solertia non vulgari confecta sunt organa, & varia instrumenta musica, quæ in Iaponiorum templis magno, dum sit res diuina, sunt vsui. Horologia præterea ferrea, quæ rotarum certa conuersione in hominum aspectu horas ponunt, quibus vehementer oblectantur Iaponij: Immo Daiusama, cùm ea intueret, scolos suos magna cum voluptate pascit, at animum satiare nequit.

Templum Arimæ bellè & ratione sic est ædificatum, vt multorum iudicio sit aspectu ornatius quàm templum Nangasachi. Nondubium est, quin pretiosa illa Dei matris in brachiis filiolesuum Christum Dominum portantis imago, quam Reuerendiss. Dominus donauit Don Protasio, sit magno templo Arimæ ornamento, vt hoc saltem nomine priores ipsi partes tribui debeant. Arimandono inuitauit Reuerendiss. D. Episcopum, vt primam in hoc templo pontificali cum ornatu sacrum faciat, quod futurum speramus, postquam Reuerendiss. idem præstitit die natali quindecim millium virginum in templo Nangasachi.

Numerus templorum, quæ superiore anno in territorio Arimæ fuere exstructa, est hoc anno auctus, nam duodeviginti sunt exædificata, iis quæ, Taicosama imperante, Scimandono combussis meliora. Hinc perspicere licet, quantus fuerit ciuium luctus, & tristes illi nuncii de euertendis Christianorum templis Arimam peruenerunt: qua de re etsi satis superque sit superius scriptum, inueniabit tamen rem vnã, quæ digna est vt à Christiano lectori scribatur, commemorare.

Donna Iusta matrona spectatissima Don Protasii vxor, quæ duobus ab hinc circiter annis baptismo fuit initiata, cū in maximo, propter acerbum de templis demoliendis nuncium, mærore versaretur; omniaque Christianos humana subsidia deficere animaduertens, ad Dei præpotentis, qui solus tanto malo remedium adhibere potuit, opem confugiendum duxit. In domo ergo sua cum seminarum grege quadraginta horarum precationem instituit, ipsaque omnium prima, quo reliquis feminis ad tam sanctum laborem maiores adderet animos, Deum precabatur, ut laborantibus Christianis, & in maximo periculo constitutis, succurreret. Cū ergo feruenter Deum precaretur, ut Christianos in maximis miseris constitutos subleuaret, ne justam haberent consanguinei causam exprobrandi hanc templorum vastitatem, tanquam pœnam, quæ iusto Dei iudicio propter desertam Idololatiam infligeretur, arctius partim ex lassitudine, partimque ex tristitia, dormire cœpit: Cū verò quiesceret, venerunt lati illi nuncii, de quibus superius memini; qui tanto affecerunt omnes gaudio, ut latantium vocibus domus tota personuerit; quibus & Iusta è somno excitata, rem omnem à nobilibus domesticis intellexit, & Deo immortali continuo quas potuit maximas gratias egit, quod rem quam optabat maximè (Christianorum nimirum templa, ut facta tecta permanerent) obtinisset.

Ex Christianis Iaponensibus aliqui, reuerentiæ & timoris, quem sempiterno Numini mortales omnes debent, immemores, hoc anno cum Cinenfibus prædonibus se coniunxerunt, & in mari Cinesi piraticam fecerunt. Reuersi verò in Iaponiam, ut rapinas venderent, à satellitibus Canzvidono hoc nomine sunt comprehensi, & ad portum Cocinocu (cuius dominus est Arimadono intimus Canzvidono amicus) deducti, quòd legem, quam tulerat Daifusama contra latrocinantes, violassent. Piratarum omnium nomina Meacum sunt missa, quæ ubi vidit Daifusama, iussit ad vnum omnes in cruces agi, ita ut singulis cruces singulæ figerentur: captiuis verò libertatem, quam contra omne jus amiserant, restitui. Cura porò exequendi hoc mandatum Canzvidono & Don Protasio commissa fuit. Hic autem Socios diligenter monuit, ut captiuos adirent, & Christianis peccata sua confitentibus aures darent, Ethnicis verò Christianæ fidei dogmata explicarent, quo ex mundi huius miseris, ubi baptismo initiati fuissent, ad cœlitum vitam migrarent: Et ne ministri Canzvidono, qui festinanter Principis mandatum exhaurire volebant, Sociorum pios conatus

regat.

rerardarent, sua auctoritate perfecit. Christiani ergo omnes, qui piratica fuerant damnati, poenitentia sacramento peccata cepiarunt sua, & ex Cinensibus nouem baptismo peccatorum locorum maculas deleuerunt: propter ministrorum Canzidonostinationem, reliquis Cinensibus salutis via monstrari non potuit. Breui ergo temporis spacio amplius centum in cruces sunt acti, ex quibus quinquaginta fuerunt Christiani, qui inter moriendum, Iesu nomen dulcissimum pronunciantes, non sine spe consequendi beatitudinem ab hominibus demigrarunt. Magnus fuit ad spectaculum hoc luctuosum Christianorum concubus, qui precibus miseros illos, cum debitas scelerum suorum poenas Reipublicae penderent, Deo ardentem commendare non desierunt, quas non fuisse inanes rei exitus comprobauit, nam cotanter supplicium usque ad extremum vitae spiritum eos turbis certis indiciis constabat. Sunt nunc Arimae uincti propter simile scelus duodequadraginta Iaponii; Qui ex ipsis sunt Christiani, sepius in carcere sacerdotibus peccata sua confessi sunt, & Ethnici baptismum susceperunt. Hi omnes in dies singulos mortem sibi impendentem expectant. Inter Cinenses, qui suffixi crucibus perierunt, aliqui (numerus non teneo) fuerunt, qui a Iudicibus interrogati de condicione & statu vitae, responderunt se piratas esse, (cum tanta piraticam non exercuissent) nam hac ratione se liberatum consecuturos existimarunt, & captiuos in seruitutem dandos: at mendacii huius poenas luerunt, nam in cruces acti sunt, & cum postea, quod verum erat, faterentur, sedes ipsis habitata non est; us uero, qui a praedonibus se captos ingenuè fuerant fassi, in patriam redeundi facta est libertas.

Innocentes, & qui leues ob causas supplicio extremo etiam suffiendi, sociorum opera sunt absoluti: Dissidentes plerique, licet peccatos reddiderunt, & non paucos fidei Christianae rudes docuerunt, quae Christianus scire debet, & in summa, multis prospicere est de rebus, cum ad corpus tum animum spectantibus, quae omnia cum sint non solum uisitata, uerum & quotidiana, se quo lectori satis esse debet.

Arimae apertus est ludus puerulis, qui Iaponice legere & scribere uolunt. Res haec fuit a Don Protatio in primis accepta, cuius uoluntati propter temporum difficultatem haetenus satisfacere non potuimus. Christiani Iaponi instituerunt, & summo cum studio uisunt, ut Societatis Superiores

rationem haberent puerorum, qui baptisimi sunt initiati Sacramento, & propterea Bonzios magistros non ampliùs adirent; Equum ergo erat, ut ad alios, quos Socii Christi Domini causa iustinent, labores & hic erudiendi puerulos adjungeretur. In posterum ergo in locis celebrioribus similes ludi instituentur.

Qui ex nostris incolunt domicilia, quæ sunt in Insulis Amacusa, (quas a Don Priorati territorio angustum fretum diuidit) dehinc parebunt Superiori domus Amuræ: nam domus Scico, cuius Præfecto antea paruerunt, in calamitoso, quod fuit his annis bello, est planè euerfa. Sociorum porrò in has Insulas bona Scimandono voluntate aduentus, Christianos, a nostris nullo tempore omnino desertos, aded delectauit, ut nihil supra. Accidit ut, quo die Socii ad certum locum venerint, tres Christiani, qui in silua contra mandatum Scimandono arbores exciderant, capitis condemnarentur, Sociis deprecatoribus, & delicti veniam & vitæ a ministris Scimandono impetrarunt. Peruagantur Socii has insulas omnes, magno Christianorum, quibus animos addunt, solario & fructu: nam tantus est cõfiterium peccata sua numerus, ut omnibus agre à Sociis satisfieri possit.

DE OZACÆ ET MEACI

DOMIBVS.

IN his duabus domibus ex Sociis degunt quatuordecim, quorum sex sunt sacerdotes, (eos qui Dogichi nominantur, Sociorum contubernales, hoc numero non completor) ex quorum laboribus Iaponii maiores hoc anno, præter omnium expectationem, quam superioribus ceperunt fructus: Nam ex Idololatriæ tenebris ad clarissimam Euâgelii lucem peruenere Sociorum opera Iaponii mille, ex quibus sunt aliqui in honore cõstituti, qui ut nobis persuademus exemplo suo ciues Iaponios ad vitam rectè instituendam allicient. Quod ut Lector melius percipiat, scire debet Meaco & Ozaca esse præcipuas Iaponiæ vrbes, quæ summo Imperio Dominorum Tenzæ sedes præbent, & in quibus plerique proceres Iaponiæ splendoras habent domos: quare ad has vrbes magnus est concursus Bonziorum, quorum studio & labore viget Idolorum cultus, inter ciues maximè & mercatores, quibus Reipublicæ corpus constat. Hi Bonziorum fuere semper studiosissimi, & Euangelii hostes, quare hæctenus se difficiles præbuerunt, ut ad Christiana castra ex Idololatriæ casis

Q Q 5   se

se recipere; faciliores habuimus nobiles & milites, quia Regia commorantur, quam plebeios sellularios & mercatores. Ceterum abhinc aliquot mensibus sunt ciues aliqua ex parte masculifacii, & nunc incipiunt aures veritati præbere. Quare Ozaca quingenti partim nobiles, partim plebei, ab Idololatris ad Christi Ecclesiam venerunt, quam quidem ad rem magnum attulit adiuuentum Domina Maria Quiogoca, à Nibunanga temporibus Christiana. Hæc fuit vxor Domini Regni Vomi, quæ duos habet filios, quorum vni Daifusama dedit Regnum Tango, & alteri aliud Regnum, cuius nomen perdidit. Vehementer optabat vt filiorum alter, qui Idola colebat, Christiana susciperet sacra: effectum quidem vt filia sua, quæ Reguli Ethnici matrimonium tenebat, hoc anno baptismum suscepit, & vt alter filius, Christianus quidem, ac perditus & dissolutus, vitam ad legis Euangelicæ præceptum institueret. Quo autem facilius filium Idololatram ab inueterata superstitione ad Dei verum cultum adduceret, nurus suam cuiusdam filii vxorem, & Findeorizam materteram, ad Christianam perduxit Religionem, vt communibus studiis, ab hominibus perniciosos & scædos, quibus tenebatur, errores dimoverent. Omnia ex sententia lætissimæ feminæ euenerunt, nam post auditum catechismum nurus Ozacæ Baptismum suscepit. Hæc porro sibi adjunxerat duas feminas, suas in Christi doctrina magistras, quarum opera, Deo omnium conatus fortunante, tantum apud maritum præstint, vt lubenter Catholicam audiret, & tandem vna cum familiaribus Baptismo initiaretur.

Occultè hæc omnia sunt gesta, ne irritatus Daifusama datum aliquod huic Regulo daret: facta quidem Iaponiis à Daifusama fuit potestas ad Christianam Religionem transeuntibus, quam verbo ipse postea confirmavit, postquam Arimandono & Omurandono postulatis acquiescisset. Ceterum magnatibus potestatem hanc concedere noluit: nam Christiani, qui multo in honore habent Camos & Fotochos, non possunt conceptis verbis, quod facere coguntur Iaponiæ proceres, iusjurandum adfringendam fidem Domino Teuzæ debitam dare.

Hic principis viri ad Christi Ecclesiam accessus Christianum, vt existimamus, nomen his in oris illustrabit. Optima hæc matrona Maria est occupata in adducenda alia sua filia ad sacra Christiana, quæ Meaci ægrota Bonziorum opera à Camis feminatatem impetrare, sed frustra, tentauit: quare à matre mouerata, vt ad Deum præpotentem vniuersitatis rerum effectorem

confugeret, qui afflictis succurrere, & quæ ad animi salutem conducunt affatim suppeditare consuevit, non autem ad Fotochos commentitios Deos: respondit, se vehementer cupere vt Patres se precibus Deo commendarent, & quo faciliùs sanitati restitueretur, de suis fortunis non pauca Sodalitio misericordiæ aliisque pauperibus donauit. Et postquam morbus se aliquantulum remisit, doctori Catechismi diligentem dare operam constituit. Speramus ipsius animum à Deo collustrandum, quo legem Euangelicam, quod vehementer cupimus, amplectatur.

Non minùs vberes his, quos nunc commemoravi, fuere fructus illi, quos cepimus ex consuetudine, quam habuimus cum proceribus & nobilibus, qui in Regia apud Daifusamam commorantur, qui hæcenus rei Christianæ fuerunt aut omnino, rudes, quippe qui Regna Quanto incolunt, quæ longè hinc absunt, aut eam tanquam vilem & abjectam contempserunt. At postquam ex his Regnis flos nobilitatis Ozacam venit, magna est animorum facta mutatio, vt constat ex litteris, quas 29 Augusti anni huius domus Ozacæ Præfectus scripsit hunc in modum.

Majorem hoc anno ex Catechismi scholis, quas ad omnis conditionis Ethnicos habuimus, quàm ex cæteris nostris laboribus, fructum percepimus: Nam ex quo tempore Daifusama, munitiois huius possessionem occupauit, maxima pars domesticorum ipsius domum hanc nostram frequentauit, qui cum antea aut Euangelii doctrinam planè ignorassent, aut certè de ea malà, tanquam res esset contempta, opinionem habuissent, nobiscum disputantes manus veritati dederunt, cuius laudes, cum à nobis abirent, tacere non potuerunt.

In his nobilibus est Præfectus munitiois Camaiama, omniù qui sectam Gienscii in Regnis Quanto sequuntur doctissimus, qui mercede conductos Bonzios duos, in eiusdem sectæ disciplina exercitatissimos secum tenet. Hic ergo comitatus decem aut duodecim proceribus (quorum singuli ex prædiorum fructibus annuis minima accipiunt sexaginta millia saccorum Orizæ) domum nostram venit, & cum in templo vidisset imaginem Christi Domini tenentis globum mundi, contendit rationibus docere mundum non esse globosum, verù quadratum, quam opinionem tuetur illa, quæ ipse sequitur, secta. Sed postquàm animaduertit firmissimis rationibus cõtrariam confirmari sententiam, suamque planè refutari, sermonè tràstulit ad disputationem de mundi principio, eiusq; molitore; & cù disputationis initio, quæ à nostris

dice;

dicebantur, nullo numeraret loco, in progressu tamen eandem esse sectam, quam ipse sequebatur, sententiam cum ea, quam Christiani defendunt, docere est conatus. At postquam sententiarum duarum magnam esse differentiam explicassemus, amplius obsistere nobis non tentavit. Abiecit ergo fidem dedit se, si bi commodum fuerit, operam daturum Catechismi doctori, & si refutarentur quæ contra Christianam fidem afferret argumenta, nobis omnino assensurum. Comites ipsius cum viderent Achillem suum Christiano doctori succubuisse, contulerunt, ad eum ut eorum nemo pro Iaponiorum superstitionibus vocem mittere tentarit.

Venit præterea ad nos vir nobilis, Gionouoribo nomine, qui est in Daifusamæ intimis, is secum duxit alios suæ conditionis viros, & Bonzium in Iaponiorum disciplina apprime versatum. Hoc Gionouoribo postquam disputasset aliquamdiu, sibi esse certum dixit, intra annos quinquaginta maiorem Iaponiæ partem fore Christianam. Præsens rerum status non obscure indicat hoc vaticinium fore verum. Nam Bonziorum doctrina in dies magis magisque contemnitur, non modò quia ipsius Doctores homines sunt perditæ & dissoluti, eiusque falsitas magis nunc quam antea patescit, verum quia Evangelij suavis lux omnem propè Iaponiam occupavit, ut pauci admodum reperiantur, qui eam non aspexerint. Verum quidem est multos Christiana nos suscipere sacra, quamvis de Religione nostra bene sentiant. Homines quippe, qui hætenus licentius quam æquitas postularerunt, fieri non posse existimant, ut ad Evangelij præscriptam vitam instituant. Caterùm contra Bonzios alios Idolorum præfactos defensores acriter pro fidei Christianæ dogmatibus decertare non verentur; & tantum, ut speramus, disputantia proficiant, ut & ipsi hac esca illecti, salutari hamo ad Christi Ecclesiã trahantur, quæ adolescenti nobili accidit, qui certissima fidei nostræ principia argumentando est conatus facere dubium, quæ nunc post susceptum baptismum esse verissima palam profertur. Quare si Daifusama, inquit ille, me ex domesticorum suorum numero eijceret, aut vitam mihi propterea auferret, quòd me Christianis adiunxerim; non propterea ab hac mente desisterem. Immo si sperarem me posse, sanguinem profundendo meum, Daifusamam aliosque Iaponios, proceres ad Christi Ecclesiam traducere, sine omni timore id lubenti animo præstare me posse considerem. Hanc animi constantiam retinens, sociis suis Daifusamæ domesticis persuadet, ut scholis carceribus

interfuit. Hactenus ex litteris Ozacæ scriptis.

Sunt & aliæ res duæ, quæ non parum iuuerunt, vt apud Ethnicos Christiana religio hoc anno majorem quàm antea haberet auctoritatem, & quæ Mercatorum, (qui ferè omnia sui quæstus aut commodi causa facere consueuerunt) vt de salute sua cogitationem aliquam susciperent, animos mouerunt. Transtulimus (vt de vtraque re breuiter dicam) ædem sacram in commodiorem celebrioremque locum, ad quem populus, in cuius vicinitate magis quàm antea versamur, frequens concurrit. Huc accedit præclarum factum Gieciudono Nangaioca domini Regni Bungen, & partis Regni Bungo. Is Donnæ Gratiæ quondam vxoris suæ, quæ anno proximo vitam cum morte commutauit, iusta facere cupiebat, parrim quòd ipsam ardenti amore complexa fuisset, partim etiam quòd ad existimationem suam his in locis conseruandam hoc in primis expediret. Nam apud Iaponios etiam Idololatrias antiquus mos cohonestandi mortuos exequiis hoc etiam tempore manet: Et cum secum ipse perpendisset, Bonziorum operam nullam potuisse animæ vxoris (quæ cum in viuis esset Christum Dominum colebat) vtilitatem dare, Socios rogauit, vt sibi hac in re gratificari vellent, vxoris suæ funeri Christiano ritu iusta soluentes, quibus interesse ipsemet constituerat. Cum autem à sacrosancta sede Apostolica nobis sit facta potestas rem diuinam faciendi iis etiam in locis, in quibus præsentés adsunt Ethnici, cum necessitas hoc flagitat, aut cum periculum, si recusaremus hoc facere, grauis offensionis immineret, decreuit P. Origanus nihil prætermittere, quod ad funeris amplitudinem magnificentiamque conducere iudicabat. Est namque Gieciudono magnus inter Iaponios princeps, cuius acerbum in Christianos omnes excitassemus odium, si in re iusta, & quæ Christianam illustraret fidem, gerere ipsi morem recusassemus. Apud Christianos etiam non leuem subiuissemus vituperationem, si rem animæ Christianæ matronæ salutarem, Ethnicisque, vt Bonziorum superstitiones abjicerent, vtilem, facere neglexissemus. Ex locis ergo vicinis Meacum venerunt cum Socii tum Societatis alumni, & in loco medio templi, quod insigni apparatu splendebat, honorarium tumulum excelsum fecimus, quem omni ex parte magnus cereorum ardentium numerus illustrabat: Peractis matutinis precibus, quos Christi Ecclesia pro iis, qui in fide constantes è viuis excesserunt, recitare consuevit, factum est sacrosanctum Mistæ sacrificium, præsentē non modò Nangaioca, vxorū & magna Nobilitatis, quæ ipsum sequitur, parte. Aderant nobiles

nobiles amplius mille, propè omnes Ethnici. Tanteus porro fin
 hominum ad nouum hoc his in locis spectaculum concursus, ut
 si Nangaioca tempestiuè satellites non constituisset, qui adu-
 nientem populum à templi aditu arcerent, orta fuisset perturba-
 tio, quæ felicem actionis totius exitum retardasset. Concionem
 habuit Socius Iapponius nondum sacerdos, cui optimè sunt pos-
 specta Sectarum, quæ his in oris regnant, commenta. Concionis
 totius argumentum (nam illa Scripturæ verba, Beati mortui, qui
 in Domino moriuntur, explicanda susceperat) complectebatur a-
 nimi hominis immortalitatem, æternamque illam, quam exspe-
 ctant probi ubi ex hoc mundo auolarint, vitam; simul & penas,
 quas impii in omnem æternitatem apud inferos subeunt, ac de-
 nique omnibus his in rebus differentiam sententiæ Christianæ
 & mendaciorum, quibus Bonzii Iapponios fallunt, Demoniisque
 seruitute oppressos tenent. Sub finem concionis, maximis resu-
 simisque laudibus ornata est Donna Gratia, quæ, cum viueret,
 virtutem coluit, & moriens magnum sui apud omnes desiderium
 reliquit. Orator sic placuit, ut Nangaioca, & qui ipsi aderant,
 lachrymas tenere non potuerint. Gravitate cerimoniarum Ec-
 clesiæ maiestatemque non satis admirari potuit Nangaioca, qui
 postea publicè dixit, iusta, quæ Ethnici mortuis faciunt, si eorum
 Christianorum exequiis comparentur, esse res planè ludicras, &
 meras nugas; se verò ad hoc usque tempus simile vidisse nihil, im-
 mo neque animum inducere potuisse suum, rem extare illam,
 quæ hominem ad pietatis sensum sic permouere potuit, ut apud
 Christianos facit supremi diei celebritas. Idem proflus testatur
 sunt ceteri, qui cum ipso in templo præsentés adfuerunt, qui pos-
 tea cum intellexissent P. Organtinum ducentos nummos auro-
 reos, quos Nangaioca miserat, ut nostri haberent unde sumptus
 in exequias facerent, pauperibus distribuisse, vehemèter factum
 probarunt, dicentes Bonzios nihil simile facturos, qui egentium
 hominum inopia & egestate ad misericordiam non allicionentur.
 A Sociis porro est cumulatè cum Nangaioca, tum ipsius nobilitati,
 factum satis, adeò ut magna nunc ipse princeps (ut postea
 fufius dicetur) Christianos in Regno suo Bugen beneuolenti-
 Baptismi potestatem fecit. Die præterea illo exequiarum nobilitati
 sine omni apparatu regio prandit, non minùs se nobis præbens
 familiarem, quàm si Christum Dominum vnà nobiscum coleret.
 Ex proceribus, qui exequiis interfuerunt, aliqui Donna Gra-
 tiæ (cuius laudes concionator non immeritò in astra sustulit) præ-
 plo

placet moti, Scholis Catechismi interesse constituerunt. Faxit Deus, ut præspecta Euâgelii veritate, contaminatas superstitiones deleant, mentesque suas doctrina cælesti, quam Christi Ecclesia omnibus proponit, imbuant.

Puravit P. Organtinus sibi fuisse amplam ad celebrandas Iusti exequias oblatâ occasionē. Anno quidē proximo Socii debitos ipsi habuerunt honores, cæterum cum, Daifusamâ iussu, eidē vita crepta fuisset, nobis non licuit viri ornatissimi, de nobis Christianisque Japoniis optimè meriti, memoriâ palam cohonestare, ipsiusque funeri, quod vehementer optabamus, iusta solvere. Iisdem ergo cerimoniis, quibus Donna Gratiæ parentauimus, Iusti nostri, cuius cinis & ossa apud nos sunt, memoriâ profecuti sumus. Rei diuinæ interfuerunt Donna Iusta lectissima matrona, mortui quondam vxor, ipsius præterea Iusti Frater & cōsanguinei Christiani, qui proximè antecedentis diei lachrymas fletumque renouarunt. Diebus insequentibus magnus est ad nos factus hominum concursus, qui templi ornatum spectarent, & xēvō rōpōv viderent, quibus ianuam claudere si tentassemus, in varias reprehensiones incurrissemus.

In vrbe hac nobiles hoc tantum nomine, quod contra patrum suorum voluntatē baptismū suscepissent, domibus paternis sunt ciecti, quare ut fidē Christianâ cōstater retineât, multis incōmodis difficultatibusque afficiuntur. Tres matronæ illustres, que, inscientibus maritis Ethnicis, Christo nomina dederunt, nō modò a viris suis, verū & a soçeris grauissimè vexabatur, ad eò ut de diuortio cū ipsius faciendo serio actū sit, at illæ amicitia & religionis arctissimo vinculo inter se copulate, animo robusto cōstatiq; in suscepta sententia sic perstiterunt, ut mariti, ipsarū virtutē prudentiâque admirati, sententia tandem destiterint. Primū ergo coniuere cœperunt, postea verò ipsæ Christianam colendi religionem liquidius potestatem fecerunt.

In Regno Bigen, Quingodono, qui Regni huius dominus est, ita grauer æger fuit, ut putaretur aut insanire & furere, aut certe Damonem in corpore inclusum habere. Quare ex Bonziis vocati aliqui cum Saga ut cantionibus suis morbo mederentur, magnam ollam ferream aqua plenam igni admouerunt, quæ mox, non secus ac si vitreum fuisset vas, est disrupta: vnde triste acceptum est omen. Quingodono verò quærenti causam responderunt Bonzii, ipsum propterea graui hoc morbo affligi, quod in Regno suo Christianos domicilia habere pateretur: Hinc qui sunt Regni illius gubernatores, ansam arripuerunt.

Chri.

Christianis exhibendi molestiam, maximè quòd eodem circiter tempore dixisset Daifusama, se nolle legem Euangelicam locum in Iaponia habere in quo consisteret. Vt ergo pœnam, quam Daifusama minitabatur Christianorum receptoribus, visatè, principibus viris Christianæ legis cultoribus heri sui verbis præceperunt, vt ad Camorum & Fotochorum detestabilem cultum redirent, à quibus id responsum tulerunt, se nullo modo tam nefarium admissuros scelus, & nominatim Dominus Ioannes Amacufandono (qui Amacusa exulans se in elietelam contulerat Quingodono, a quo singulis annis quatuor milia saccorū Orizæ accipit) respondit, cum Christianorum esset progenies, sibi persuaderi non posse, ipsos ad se à Quingodono id mandatum habuisse, quare se non dubitare, quin Regni administratores essent commentum huius architecti & inuentores: Quòd si Quingodono tam hanc mandasset, suis verbis ipsi renūciari iussit, se non modo possessorum, quibus ipsius liberalitate fruebatur, verum & vitæ interea facturam jacturam, quâ Christianam Religionem desereret, eos ergo rogauit vt perspicuis verbis hoc ipsos a se acceptum responsum, Quingodono dicerent: Quòd si non facerent, se Quingodono aditurum dixit, & coram rem omnem sincere & simpliciter expositurum. Cùm animaduertissent Administratores, magnam esse Christianorum principum in retinenda Christiana Religione constantiâ, ab impio proposito deterriti, cum Christianis coniuere cœperunt. Ad retardandos perniciosos ipsorum contra Christiani cultores conatus, multum iuuuit nuncius eodem tempore allatus, Daifusamã de Sociis ex Iaponia eiciendis sententiam mortalis Dynasta Ethnicus, impulsu intimi sui, misit qui Equitum Christiano præciperet, vt baptismo nuncium remitteret. At ille animo magno & fortiter, absit, inquit, vt de me iure dici possit, quòd timore perterritus, à via, qua ad cœlũ itur, quãquã magna cū volente sum nuper ingressus, turpiter deflexerim. Auctori porro & impulsori sceleris, paucis postea diebus, heri sui iussu, erepta fuit vita, spaciumque quod ipse præ se ferebat, audiendi Catechizationes, & suscipiendi baptismum, non fuit concessum.

Matrona illustris, quæ sectam Focheschu sequitur, omnes nos contendit, (verum frustra) ne filius suus Catechismũ audiret, & cum eum ad suscipiendum baptismum esse paratum reserens, impotenti animo, nullam dignitatis suæ rationem habens, ad cognatum suum virum nobilem adiit, in cuius domo peruersabatur, & non secus ac si furis agitata fuisset, summo silentio, apprehensa filii manu, eum secum abduxit. At postquam delinuit

delebit ira, erratum suum agnovit, quodque furiosè fecerat, eam poenituit, quare ut filium placaret, qui se esse Christianum affirmabat, & de injuria materna exoptulabat, ipsi potestatem fecit ad normam Christianæ disciplinæ instituendæ vitam, & simul se Catechismi Doctorem daturam operam proximè recepit. Verùm de his aliisque id genus factis, quæ Ozaca contigerunt, hæc sint satis. Sermonem ergo Meaco transferam.

Vrbs hæc Meacensis propter magnitudinem in superiorem & inferiorem est diuisa, Mercatores & homines plebei, qui eam incolunt, propter causas superius allatas, tardiores semper fuerunt ad suscipienda Christiana sacra, & præ cæteris, incolæ superioris vrbs, qui valde sunt pertinaces, & remotius abunt à Sociis, qui annis amplius quadraginta in vrbe inferiori domicilium habent. Proximo porrò anno, cum Christianorum numerum augeri cerneremus, ut ipsorum commodis seruiremus, qui propter itineris longinquitatem non facillè ad nos venire poterant, in superiori vrbe domicilium collocauimus, in quo sunt Socii duo. Hoc autè anno, qui Meaci baptismum susceperunt, trecenti numerantur, in quibus est honoratus Daifusamæ domesticus, cuius ad Christianos accessus permagno apud omnes æstimatur. Idem est sentendum de aurifice (cuius magnum apud hanc gentem est nomen) viro in Iaponiorum disciplina scientissimo. Factum porrò hominis non satis admirari possunt Ethnici, qui ipsum hætenus tanquam totius Iaponiæ in Camorum ineptiis oraculum coluerunt. Et cum multos habeat cognatos, & in artificio suo non exiguum discipulorum numerum, erit, ut speramus, non minus industrius in exspoliendis gemmis, quibus Christiana illustrabitur Ecclesia, quam fuerat in cõquirendis lapidibus pretiosis, qui humanum recreant aspectum. clarissimas siquidem, ut nobis persuademus, ex Iaponia caueris gemmas eliciet, quæ in cœlesti Ierusalem mitissime lucebunt.

Christianus, hoc nomine Iaponiis proceribus gratissimus, quod gladiatorum temperationem optimè perspiciat, justumque singulis pretium constituat, ardentè cupiebat uxorem suam, quæ bene de Christiana Religione sentiebat, in Christi Ecclesiam ingredi. Verùm cum Socer, capitalis Euangelii hostis, qui superstite Taicosama, propter eam quam cum ipso habuit familiaritatem, auctoritate valebat, apertè reclamaret, cogitata perficere non potuit. Mortuo verò Taicosama, uxorem ad paternas ædes hac de causa amandauit, quod in filie baptismò sibi non assentiretur. Fa-

Etum hoc indignè tulit socer, tanquam à genero suo irideretur, & non contentus de eo frequentes habere querimonias, omnique amicè fecisse, vt filia ad mariti sui ædes remearet, vbi Deus patrios ac penates libere coleret, dicam genero scripsit, ipsum de Christianæ religionis cultu postulans. Ad biennium durauit hæc inter socerum & generum controuersia, quæ hoc anno finem habuit, nam Socer tandem concessit, quod gener petierat, qui uxorem baptismo initiatam, magna cum Christianorum voluptate, domum reduxit.

Cupiebat vir probus & honestus vt vxor, quam instituerat ad Christianorum instituta, baptismum suscipere, at feminae parentes vehementer obstabant, adeo vt non potuerit ad templum deduci. Incidit mulier in morbum, satisque vehementer aggrauauit, quare magnopere timuit, ne mors consilium suum de suscipiendo baptismo præueniret: nam parentes ipsi perpetuò adeo, ne locum haberet perficiendi quod maximè optabat. Huic modo cum nullum maritus videret superesse remedium, constituit suis manibus salutari aqua vxorem suam abluere, quod diligenter nocturno tempore præstitit. At aded occultè hoc fieri non potuit, vt ab Ethnicis non manifestè deprehenderetur: qui præteritum factum cum mutare non possent, in Christianæ feminae animam insultare tentarunt, Bonziorumque opera efficere, vt mores ad Deorum cultum rediret, quo hac ratione ipsam patrio ritu bene re possent. Accersitos ergo Bonzios omnibus modis in genere domo occultare contendebant: At Christianorum opera repressis est Ethnicorum furor, & conatus impius tandem repulsus. Quod si non accurrissent vicini, qui se medios inter decertantes preceperunt, gubernatorisque vicarius Christianæ Religionis eulcor, vt auctoritate sua Ethnicos tanquam rixæ auctores obiurgans, confidentes placauerat, ad periculosam pugnam ventum fuisset. At gra, mox ac rem gestam intellexit, meliusculè esse cœpit, & vt videtur, de vita non ampliùs periclitatur.

Magnus fuit mortalium ad cõciones legitimas concursus, maximè diebus Veneris statæ quadraginta dietum iudicia, quibus auditores in templo tergorum suorum voluntariis verberationibus debitas Deo peccatorum suorum pœnas soluerunt. Ethnicorum porro, qui clam & latenter ad templum nostrum venerant, vt apud nos quid ageretur explorarent, ita fuerunt animo affecti, vt postquam Catechismi doctori operam dedissent, baptismum susceperint. Vfus præterea piarum meditationum multis adiuuentum attulit magnum, & in primis viris nobilibus, quorum ob-

qui totius antea vitæ peccata confessionis Sacramento sic expiarunt, ut aliã quã fecerunt viuendi rationem inierint; alii verò, ut ad bonam frugem se reciperent, in latebras se abdiderunt, ut pro admisis sceleribus Deo supplicium liberius soluerent.

Giacara Bungi, filius Francisci Regis bonæ memoriæ, cœptū bene viuendi cursum tenet; is cum ex Regno Vomi, in quo aliquamdiu substitit, ad Regnum Deua, quod est ad orientem Solē ex omnibus Iaponiis Regnis extremum, exilii causa sibi eundem esse intellexit, accersit Societatis Patrem, ut peccata sua confiteretur. Herum imitati sunt famuli bini, & quinque Ethnici ipsius domestici sunt baptismo initiati; neminem enim, qui Christianus non est, in famulorum numerum deinceps admittere constituit.

Sempiterno Numini omnibus in rebus placere studet; miseras verò & ærumnas, quibus hoc tempore premitur, se iusto Dei perferre iudicio agnoscit, beneficiique paterni loco habet, cum leuitus se puniri fateatur, quam promeritus sit. Ipsius vxor, quæ Meaci interesse consuevit Scholis Catechismi, baptismum suscepisset, si matris suæ, quæ famularur Dairo, cuius olim fuit nutrix, immo & ipsius Dairi offensionem non timuisset. At propediem, ut speramus, negotium hoc sic transigemus, ut nullo suo damno, verum commodo magno, nobilis hæc matrona optatum consequatur suum.

Ex domicilio Meaci inferioris missa est legatio ad Regna, quæ Fococo passim nominantur, ex quibus tria, quæ sunt versus septentrionem, Figendono homini Ethnico parent, inter Iaponios cum opibus tam copiis affluent. Apud eum habitat noster Iustus Vcondono, cui in singulos annos ab eodem est prospectum de quadraginta millibus saccorum Orizæ. Iusti ergo rogatu missus fuit Societatis Sacerdos, qui Christianos & in primis Iustum ipsum cum familia omni confitentes audiret, & simul an reperirentur Ethnici, qui ad Christiana sacra transire vellent, experi retur.

Sacerdos reperit exadificatum templum impensa Iusti, de cuius virtute est magna nō immeritò apud omnes, qui in Regia versantur, opinio: Nam cum familia vitam agit planè Christianam: Prescriptis ab Ecclesia diebus se omnes cibo abstinent, supplicibusque Deum precibus intocant, austerè corpora tractant sua, quo maiore cum facilitate, quæ ad animi salutem spectant, persistere valeant; at de his propter breuitatis rationem plura hoc tempore non scribam. Clientibus certè suis non permittit Iustus rem vel minimam facere, quæ meritò Ethnicos offendere posset.

Paucorū dierū spacio viri nobiles amplius 120, in quibus nume-

rabantur duodecim aut decem & tres domestici Figendono, baptisimum susceperunt. In alios verò, qui Doctoris Evangelii verbo audierant, optimè quadrat illa Christi Domini oratio: Aliud cecidit secus viam, & conculcatum est. Christianam equidem legem appetè fatebantur esse optimam, ceterùm aliquos in ignorantia, quibus ab infantia immersi sunt, tenebris detinet earum, quæ mundi huius sunt propriæ, rerum cura & sollicitudo, alios timor incurrendi in heri sui offensionem, ad extremum alii diffidere se posse omnia sua facta, quòd Christiana lex præcipit, ad virtutem Numiniſque sempiterni honorem referre, & propterea celestem verbi sementem pedibus, pro dolor, conculcare non verentur.

Cùm rogante Iusto, & permittente Figendono, prorogaretur missio, non defuerunt, qui Christianorum albo inscribere curarent. Immo ex patris nostri litteris intelleximus, omnibus qui ad ipsam audiendum concurrunt satisfieri non posse quatuor aut quinque, quæ vno die de fidei nostræ mysteriis habentur, concionibus. In his verò, qui nouissimè ad Christi Ecclesiam sunt aduècti, est Bizzius ex vrbe Coia, (in qua fuit quondam florentissima, ex omnibus quæ in Iaponia sunt, Academia) qui neglecto Idolorum cultu, Idolisque, simul cum libris omnibus, vt comburerentur, Parisi traditis, magno Christianorum, & præcipuè Iusti, qui hominem magnum facit, applausu est Baptismo initiatus, & tandem uocatus. Imè vnus & quinquaginta idem præstiterunt, ex quibus quatuor & viginti sunt ipsius Figendono domestici. Sunt hoc tempore viginti Catechismi auditores, quos Figendono verbis (dixerat enim quæ domesticos & clientes suos, qui legem Christianam, quæque bonam, amplecterentur, rectè facere) animosiores fecit, ad inuadendum certam & stabilem, quæ ad beatitudinem perducit, viam beneuolentiæ præterea non vulgaribus, quæ iis qui Christum colunt ostendit, signis, Ethnicorù, vt ad suauem Christi iugum accederent, studia non parum mouit. Opinio bona, quam multi de Evangelica lege animis imbiberunt, vt Idololatriam asperitaretur effectus. Et in his rebus nonnulli sunt, qui sensum percipiunt, qualem nos itea experti erant nunquam: ex ipsis vnus est vehementer admiratus, qua ratione ad tantam vitæ mutationem impelleretur, (quosdam & alii de se ipsi falsi sunt) vt in rebus leuibus conscientia stimulantur concitaretur.

Ex longinquis harum regionum finibus venerunt, qui maluit hinc annis Evangelii luce frui cœperunt, vt peccata confiterentur sua. Materia solatii & gaudii erat, videre Christianos, quos Ethnicorù quotidiana cõsuetudo a virtutis studio auocare nõ poterat.

ex quibus multi ad quadraginta dierum inedia, quam Ecclesia precipit, alias voluntarias pœnas adiunxerunt, exempli causa, se vino & cea (potio est apud Iaponios vsitata) abstinuerunt, quod inter ipsos magnum est. Fuerunt præterea qui altero aut tercio tantum die comedebant, tergaque sua virgis cædebant. Extitit etiam qui totos dies septem cibum non gustauit, & cum propterea inconsiderantiæ accusaretur; Respondit, rem hanc esse exiguam, si cum iis comparatur incommodis, quæ Christus Dominus sua causa pertulit; seque Satanæ gratia, cum Ethnicus esset, grauioribus fuisse affectum malis.

In his Regnis Fococo paucis abhinc annis viguit secta illa, quæ appellatur Icoscius, cuius cultores fuere quamplurimi, at Dei munere sensim extinguitur, & ex innumeris Bonziis, iisque quondam potètibus, pauci nunc superstites sunt, aded egeni, vt sana sua exulta reedificare non valeant. Pater, qui rem Christianam ibidè tractat, testatur se in certo Regno vidisse quadraginta statuas lapideas Fotochorum, in campi parente æquore prostratas iacere; & alio in Regno certi loci Fotochos ad vnum omnes comminutos, & in ædium parietibus cum aliis lapidibus permistos, nunc hominum, à quibus antea colebantur, commodis destinatos. Hæc Fotochorum & Bonziorum ruina non solum est in his Regnis, verum in vniuersa Iaponia, quam videmus admodum affectam vt Christianam amplectatur Religionem. Si Dominus Tenzæ se Christianorum fautorem declararet, maximus sine dubio omnibus in locis ad Christi Ecclesiam fieret concursus. Verum cum Daifusama (vt supra est dictum) negarit principibus viris facultatem suscipiendi baptismum, lentius, quam cuperemus, Christianorum augetur numerus, quamuis in Regnis Fococo magnus ad propagandam rem Christianam patefactus sit aditus.

Vt de rebus Meaco concludam, Daifusama ex munitione Ozaca migravit ad propugnaculū Fuscimo, proximis bellis funditus euersum, ab ipso sic restitutum, vt sit nūc, quàm antea fuerat, multis paribus munitius, minus tamen splendidum. Ozacæ verò remansit Findeorizama cum amplissima familia, qui nõ secus ac Tenzæ Dominus à Daifusama tractatur. Ex hac migratione Daifusamæ P. Orgatinus ansam arripuit ipsum inuisendi, cum in aula proceribus & equitibus plena principi præstolaretur, de fide Christiana cū magni nominis viris disputauit. Disputationis verò hic extitit fructus, vt Ethnici succubuerint, seq; Sociorum negotia promoueros, & Scholas Catechismi adituros receperint. Cum verò idè Pater fundū in munitione Fuscimo peteret, vt Sociis do-

miciliū exedificare posset, ipsius postulato assenserunt principes illi viri, qui Daifusamæ gubernatores vocantur, ex quibus vix Fōdesatō nomine, (qui est Daifusamæ intimus & familiarissimus, quique omnia impetrat, quæ ipsum rogat) præsentē Daifusamæ, cū de rebus certis sermo fuisset institutus, aperte dixit, fauere dignos esse, qui aliam post hanc superesse vitam docent. Christianique legē, quippe sanctam rationique cōsentaneā, in honore apud Iaponios esse debere. Ex hac Fōdesatō oratione coniecimus, Daifusamam nunc rectius de nobis sentire, quàm antea fecerat, lenitiamque suam, de nobis ex Iaponia ejiciendis mutale, cum viros principes, qui studia promouent nostra, patienter audiat.

DE AMANGUCCI ET BVGEN
DOMICILIIS.

IN domicilio Amangucci, cuius initia ab hinc triennium posuimus, degunt bini socii cum paucis Dogichis, qui nostros laboris auxilio in erudiendis Christianæ Religionis tyronibus iuuant. Magna fuit proximis temporibus in hac vrbe rerum commutatio, turbulentissimaque in ciuili gubernatione tempestas extiterunt, quæ non antea finem habuerunt, quàm Morindono Regna septē amisisset. Viri porrò principes, ex amissis illis Regnis, domicilia sua ad hanc urbem trāstulerunt, quæ est territorii hoc tempore Morindono paret, caput, & propterea est plurimū adificiis aucta, illustriūque virorum concursu nobilitata. Ipse Morindono, qui cum omni sua nobilitate magnam fortunam fecit iacturam, quàm habuit de Fotochis opinionem bonam abiicit, Deique verbo magis quàm olim aures præbet. Quam uelatos & vberes laborum suorum in hac vrbe percipiunt Socii fratres, Epistola Patris, qui nunc Amangucci degit, die quinta huius mensis scripta, non obscure docet.

Res Christiana, (inquit) Dei beneficio, bono est loco; Proccam huius Regiæ sapissime ad nostrum templum veniunt, a quibus occupor, vt nullum propè tempus vacuum habeam. Conciones catechisticæ maxima quotidie hominum frequentia celebrantur. Singulis diebus candidati baptismō initiantur. Me adverte, frater noster Antonius, salutari aqua lauit triginta, & ego post meum Firoscima reditum, manibus meis pacem nomenque baptismō initiavi, in quo sunt quatuor viri principes. Ex his vobis qui hodierna luce baptismum susceperunt, vnus est frater Giacomotodono familiaris Morindono. Inter Catechumēnos numeratur gener Saicedono gubernatoris horum Regnorum, sub

pomen est Firobioidono, vir præstaus optimis artibus, & magni apud Iaponios nominis, qui vt speramus baptismo peccata expiabit sua, Ecclesiæque huius lumen & ornamentum euadet. Proximo Dominico die ad templum venit matrona illustris, cum magno comitatu, vt Catechismi scholis interesset. Faxit Deus vt ad Christiana suscipienda sacra animum adjūgat, nam suo exemplo complures matronas in eandem sententiam inducet. His diebus ad suscipiendum baptismum moti sunt quindecim, cū viderēt Christianorum opera duorum hominum corporibus ejici demones. Quòd si humani generis hostis studia nostra non perturbet, multi ad Christiana castra ex Idololatrum popinis se conferent, nam triginta circiter Christiani proceres studio & auctoritate, qua valent, laborare non desistunt, vt clientes sui omnes in eorum qui Christum colunt numerum cooptentur: horum porrò exemplum gentes alias concitabit. Hactenus ex litteris illis Amangucci scriptis.

Amanguccio abest bidui vrbs Firoscima, cuius Dominus hoc tempore Daifusamæ liberalitate est Ethnicus nobilis, Fucusima nomine; In hac sunt Christiani nobiles, quorum rogatu à P. Visitatore missi sunt Socii, qui Christianos incolas consolarentur, & penitentia Sacramentum ipsis impartirentur; quod factum est, & simul Ethnici eorundem labore numero sexaginta baptismum susceperunt. Socios porrò Fucusima amicissimè est amplexatus, quibus fundum obtulit, in quo domicilium ædificarent. aiebat se tanquam Patrum amicum, vt apud se remanerent Socii optare. Facile ergo erit pristinū domicilium, quod in hac vrbe habuimus, reedificare; quod Societas, propter pecuniæ inopiam, tentare hoc tempore non poterit.

In Regno Bugen, cuius (vt supra est dictum) dominus est Gieciudono, Societas habet domicilium, quod à tribus Sociis & nonnullis Dogichis incolitur, qui omnes ad Christianorum promovendam salutem incumbunt: & ad Ethnicos adducendos ab Idolatriæ tenebris ad claram Euangelii lucem. Verum quidè est Socios laborum suorū, propter varia quæ acciderunt impedimenta, exiguos cepisse fructū. Cæterū nō defuerūt Ethnici, qui baptismū susceperunt, aded vt duplicatus sit Christianorum numerus. In iis qui baptismo initiati sunt fuit vir nobilis, illustri laude celebratus, in Ethnicorum commentis apprime versatus, magnæ apud Gieciudono auctoritatis, eloquens & prudens. Hic ergo corpore zger voluit in sella vndique recta ad nos portari, vt Catechismi doctorem audiret; quo audito, se Catechismi scholis alias

interfuisse, de quæ iisdem disputasse dixit, ceterum amicorum gratia hoc fecisse, qui se concertantem lubenter audiebant. Verum de vita ad Christianæ legis præscriptum instituenda ante illud tempus, quo superstitionum Japoniensium falsitas sibi fuit factis perspecta, non cogitasse. Adiecit se non posse verbis exprimere ardorem illum, quo, morbo laborans, incendebatur ad suscipiendum baptismum: & propterea se absque omni comitatu infidelium amicis venisse, ne suspicari posset aliquis se non salutis suæ studio, verum commodi alicuius caduci causa, ut in Christianorum numerum admitteretur petere, et aximè quod animus prælagret certissimam sibi ex hoc morbo mortem impendere. Didicit itaque quod Christianus scire debet, & magna cum voluptate baptismum suscepit, Deo præpotenti, pro insigni quod accepit beneficio, quas potuit maximas agens gratias. Quindecim post diebus quàm Christianus factus esset, ex vitæ huius statione, non sine luculentis salutis suæ signis, discessit: quantum ergo humana ratione assequi possumus, in iis, quos Christiani prædestinatos appellat, meritò numerari debet.

Dum Bugen abesset Giociudono, & apud Daifusamam maneret, magna cum quiete quadraginta illos dies, quos Ecclesia ad coercendas corporum illecebras præscripsit, Christiani transigerunt. Omnibus diebus Veneris terga sua flagris pulsant, & in die cœnæ supplicatio fuit virorum se verberantium, quam non viderunt feminae inferiores esse quàm viri, nam ipsæ in colubis Donna Mariæ matris Giociudono voluntariis verberibus se affigere non prius desisterunt, quàm sanguis ex plagis afflueret.

Postquam ex Regia Daifusamæ rediit Giociudono, de iustis quæ Socii fecerant vxori mortuæ, (ad eam ei placuerant) sermone non cessavit. Ipsi filia Christianæ postquam rem omnem ab eo intellexissent, fuerunt mirificè incensæ studio videndi similia Iusta in vrbe Bugen. Pater verò ut filiarum voluntati faceret satis, maximè quod iudicaret honorem hunc deberi Donnae gratiæ, & ipsemet cuperet de integro oculis suis Ecclesiæ ceremonias contemplari, & efficere ut alii, qui Ozacæ non fuerant, eas cernerent, Socios rogavit, ut certo Augusti mensis die, qui erat anniversarius mortis Donnae Gratia, eadem iusta repeterentur. Perspiciebat quidem fieri non potuisse, ut eo apparatu, quo res Ozacæ peracta est, vxorio funeri iusta in vrbe Bugen soluerentur. Ceterum gratissimum sibi fore dixit, si Sociis etiam minore cum apparatu ceremoniæ, quibus Christiani honorant eos, qui è viuis excesserunt, de quo repeterentur.

Socii cum viderent se non posse commodè tam æquo principis postulato repugnare, maximè cum in Regno suo fieri pereret, quod iustis de causis alieno in Regno est factum, prolixè responderunt, se ipsius mandato obtemperaturos. Dum omnia quæ ad exequias erant necessaria pararentur, reipsa declaravit Nangaioca non vulgarem, quæ Socios prosequitur, benevolentiam. Illis quippe diebus ex vrbe Cicugen venerat Cambioiendono, vt ipsi de felici ex vrbe Meacensi reditu congratularetur: Accersitum Societatis Patrem quoque potuit maximo honore affecit, & vna cum Cambioiendono secum prandere voluit.

Sed illustrius sui erga Socios amoris signum dedit idem Nangaioca, cum clientibus suis, qui in bello contra gubernatores se strenuos & fortes præbuerunt, præmia tribueret. Die quinto Augusti, apud Christianos celeberrimo propter miraculum niuium, quæ Romæ deciderunt, spectaculum prebuit Nangaioca apparatusissimum militum ducibus, equitibus, & aliis clientibus suis Regni Bugensis ciuibus, in quo præmiis illos donauit, illustrique laude in magna hominum frequentia celebravit, quorum in proximi anni bello facta exiterunt fortia. Binos Socios propterea (vt palam fatebatur) huic celebritati interesse voluit, vt apud omnes, quantum ipse patribus haberet honorem, testatum relinqueret. Cum domus regia celeberrimo virorum omnis ordinis conuentu referta esset, accersiti ob eo sunt socii, qui in omnium conspectu à Scingodono & Scioiendono, Nangaioca intimis, ab atrio per amplissimam aulam regia turba plenam, ad conclauis, in qua morabatur princeps, ianuam deducti sunt, ad quam Nangaioca patribus obuiam venit, quos in primis sedibus, postquam extraordinario affecisset honore, sedere voluit. Euocabatur nominatum, qui in prælio præ cæteris fortiter decertarant, quos postquam Nangaioca hilari vultu aspexisset, cepit clara voce omnibus dicere, se hoc nomine magna affici lætitia, quod post euentum bellum pace optata frui liceret; & fratri suo, qui primus erat promeritus præmiū, propter rem in conflictu fortiter gestam laudato non contemnendum dedit annuum vectigal decem millium saccorum Oriza, cui & antea eadem de causa agros assignarat. Ordine postea singulis, prout quisque pugnauerat, præmia distribuit, ad eam vt diei illius donatio ad annua vectigalia sexaginta millia saccorum Oriza peruenerit, præter aurum, argentum, & vestem, quam milites acceperant. Quo verò iucundior esset omnibus diei illius celebritas, conuiuium publicum magnifice ac splendide ornauit; omnibus autem peractis, Socios ad aulam, in qua erant ipsius familiares, deduxit,

deduxit; & cūm prae hominum multitudine patribus exitus non pateret, hoc negotii dedit fratri suo, ut per mediam multitudinē viam patefaceret, eosque ad Regiæ domus atrium deduceret. Quos hos honores a Principe Sociis habitos cūm omnes obstupescere, causam quippe ignorabant, rumor percrebuit Nangaiocam esse factum Christianum. Faxit Deus prapotens, ut tandem ille diu illucescat, quo ipse, quod futurum speramus, se ad Christi Ecclesiam adjungat: & si eam, quam est ingressus, de Christianis bene merēdi viam tenuerit, magnum erit apud Iaponios omnes Christianorum ornamentum.

Dum hæc in regia gererentur, templum nostrum splendide ornabatur, parietes anlaris sericis vestitiū: honorarii verò tumuli, quem in templi medio ereximus, gradus veste aurea & serica et Cina allata, reliquamque ipsius partem stragula maximi pretii veste item Cinensi, magnificis operibus summoque artificio contexta. In gradibus conspiciantur candelabra, partim inaurata, partim argento testata, numero septuaginta, in quibus erant ostendentes faces argento vestitæ. Exequiarum porro die Nangaioca, filiarum suarum nomine, sociis misit laminam auream, cuius pretium erat quadraginta nummum aureorum, simul & septuaginta saccos frugum, non ut pauperum egestas (ut Ozaca factum fuit) hac liberalitate subleuaretur, verum ut Socii haberent, unde mercatoribus & opificibus, qui tumulum suis extruxerant sumptibus, soluerent. Nobiles præterea Domestici Nangaiocerum imitari, quadraginta nummos aureos in tumuli sumptibus miserunt. Perfectis & absolutis omnibus, quæ ad funeris pompam necessaria iudicabantur, ad templum nostrum venit Guedo dono cum tanto comitatu, ut Tenzæ dominus maiorem non habuisset, ubi à Sociis ad solium præparatum deductus fuit, immo exequiarum est factum à recitatione matutinarum precum, quibus peractis, factum est sacrosanctum Missæ sacrificium, in extremum habita concio utilis auditoribus, qui prope omnes erant Ethnici, ad ea nihilominus quæ dicebantur attentissimi, addeō ut tanta omnium fuerit modestia, ut in Christianis hominibus maior desiderari non posset. Vbi ceremoniis omnibus, quibus vitur Christi Ecclesia in anniuersariis Christianorum exequiis, finē imposuimus: quicquid ex pecunia ad nos missa restabat, pauperibus, magna Ethnicorū approbatione, distribuimus. Ipse porro Nangaioca, postquā diu multūq; fuisset cū templi tumuli ornatū contēplatus, Sociisque gratias verbis amplissimis egisset, domū nostrā venit, ubi cum proceribus prandit, præter

verò ad horas aliquot de fidei Christianæ mysteriis nobiscum dis-
seruit, eosque qui patriam parentésque deseruerant, vt propagan-
di Evangelii causa in Iaponiam venirent, mirificè laudavit, hoc
ab illis factum dicens, quibus certissimè constabat Evangelium
suppeditare tutam, qua ad beatitudinem pervenitur, viam, quam
si domestici expeterent sui, non aliunde quam a Christiana peti
oportere disciplina: De se verò, Christianus quidem non sum, in-
quit, ceterùm magna ex parte ad Christianam propèdeo religio-
nem; quo dicto illorum, qui ipsum Christianum esse factū affir-
maverant, sententiam confirmavit.

Mortalium factus est tantus ad templum inuisendum concur-
sus, vt triçui, triginta millium attingisse numerum putentur. Gie-
ciudono bis domum nostram venit, & cum Sociis de fidei myste-
riis egit, vnde factum, vt multos habeamus scholarum Catechis-
mi auditores, magnamque ad Christi Ecclesiam futuram acces-
sionem speremus. Quantum verò coniectura assequi licet, prin-
ceps hic sic animo afficitur, vt affici solent, qui conscientia sti-
mulis hoc nomine agitantur, quòd virtutem cognitam non am-
plectantur, cui malo remedium quærit, cum de fidei Christia-
næ mysteriis disputat, & quæ sibi ad intelligendum ardua & diffi-
cilia videt, alijs explananda proponit, vt tandem quid sit agendū,
facilius constituat.

Quod ad Regnum Bungense, (de quo pauca in hac extrema E-
pistola parte dicam) a Daifusama est variis principibus Ethnicis,
in quibus est Nangaioca, distributū, iaceretque sanè afflictum, adeò
vt Christianorum, qui in eo remanserunt, sententia Sociis ad an-
tiquas redire sedes non liceat: Ceterùm, qui ex Societate Bugen-
& Amangucci degunt, in Bungense Regnum excurrunt, vt Chri-
stianis in iis, quæ ad animæ salutem spectant, opem ferant, quòd
bis hoc anno factum est. Immo Bungenses eandem ob causam nò
modò Bugen verū Nangafachū protecti sunt; ex ipsis vir senio cō-
fectus, postquā graui se morbo tentari sensit, quasi mortis sibi ex
morbo impedētis cōscijs, cognatis, qui in itinere moriturum ar-
bitrābatur, nequicquā reclamantibus, se in viā dedit, & tandē ad
Socios pervenit, bis tēve peccata Sacramento penitentia ex-
piavit, animi que sacrosancta Eucharistia refecit, quare gau-
dens, immortalisq; Deo gratias agens pro magno hoc beneficio,
quòd Christianis sacramētis, cōtra ònes Damonū imperus, pro-
bè munitus, præsētib; Christianis extremum halitum efflare
posset, ex aridiosa hac vita, ad suaviissimā illā òniq; molestia libe-
rā, & bonis omnib; affluētē, vt certò nobis persuademus, auolavit.

Hæc

Hæc sunt, quæ, per temporis breuitatem; ad Reuerendam Paternitatem Vestram scribere licuit; reliquum est, vt nobis omnibus, suis in CHRISTO filiis, bene precari dignetur.

Nangasachi vltimo Septembris, cio: 16c. 1.

Seruus in CHRISTO.

FRANCISCVS PAPIVS.

EXEM

